EDAV-EDAPP

Bendra nuomonė 02/2023 dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl skaitmeninio euro sukūrimo

Translations proofread by EDPB Members.
This language version has not yet been proofread.

Priimta 2023 m. spalio 17 d.

TURINYS

Santrauka

Praėjus dvejiems metams nuo Europos Centrinio Banko (ECB) skaitmeninio euro išleidimo tyrimo etapo pradžios, Europos Parlamentas ir Europos Sąjungos Taryba artimiausiais mėnesiais išnagrinės pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo skaitmeninis euras sukuriamas kaip centrinio banko skaitmeninė valiuta. Atsižvelgdama į ypatingą skaitmeninio euro svarbą pagrindinėms teisėms į privatumą ir asmens duomenų apsaugą, Europos Komisija paprašė, kad EDAV ir EDAPP pateiktų bendrą nuomonę dėl šio pasiūlymo.

Apskritai, primindami, kad skaitmeninio euro pridėtinė vertė itin konkurencingoje mokėjimų aplinkoje iš esmės priklausytų nuo jo konfidencialumo, EDAV ir EDAPP labai palankiai vertina tai, kad skaitmeniniai naudotojai visada turės galimybę rinktis mokėti skaitmeniniais eurais arba grynaisiais pinigais, taip pat tai, kad skaitmeninis euras nebūtų „programuojamieji pinigai“. Šioje bendroje nuomonėje taip pat palankiai vertinama tai, kad pasiūlymu siekiama užtikrinti aukštus skaitmeninio euro privatumo ir duomenų apsaugos standartus ir pripažįstamos pasiūlyme šiuo tikslu dėtos pastangos, visų pirma nustatant „neinternetinį mokėjimo būdą“, kuo labiau sumažinant su skaitmeniniu euru susijusių asmens duomenų tvarkymą, taip pat įtvirtinti pritaikytosios duomenų apsaugos ir standartizuotosios duomenų apsaugos principus.

Tačiau EDAV ir EDAPP, vadovaudamiesi principu „privatumas ir pritaikytoji duomenų apsauga“, atkreipia teisėkūros institucijų dėmesį į tam tikras asmens duomenų apsaugos problemas, kurios, jei nebus sprendžiamos pasiūlyme, gali pakenkti piliečių pasitikėjimui būsimuoju skaitmeniniu euru ir, žinoma, jo naudojimuisi visuomenėje. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP rengia savo pozicijas, kurios jau priimtos nuo 2021 m.

Pirma, nors EDAV ir EDAPP palankiai vertina tai, kad skaitmeninis euras būtų platinamas decentralizuotai, t. y. per finansų tarpininkus, o ne tiesiogiai per Eurosistemą, jie mano, kad į teisės akto tekstą turėtų būti įtraukti papildomi paaiškinimai dėl skaitmeninio euro platinimo sąlygų.

Be to, EDAV ir EDAPP mano, kad reikėtų pateikti daugiau paaiškinimų dėl skaitmeninio euro unikalių identifikatorių bendro prieigos punkto būtinumo ir proporcingumo, taip pat dėl to, kaip šiuo atžvilgiu turi būti įgyvendinama pritaikytoji ir standartizuotoji duomenų apsauga. Be to, teisės akto tekste turėtų būti paaiškinta, kaip asmens duomenis turėtų tvarkyti MPT, kad būtų galima praktiškai taikyti turimų lėšų ribas. Taip pat reikia daugiau aiškumo, kad asmens duomenys būtų tvarkomi siekiant užtikrinti, kad būtų taikomi mokesčių, kurių gali paprašyti MPT, apribojimai.

Kalbant apie atsiskaitymo infrastruktūrą, kurią turi suteikti ir valdyti ECB, EDAV ir EDAPP laikosi nuomonės, kad į pasiūlymo dėstomąją dalį turėtų būti įtrauktas privalomas įpareigojimas, kuriuo būtų užtikrintas visų ECB ir nacionalinių centrinių bankų operacijų duomenų pseudoniminimas.

Svarbu tai, kad EDAV ir EDAPP taip pat mano, kad nuostatos, susijusios su bendru sukčiavimo nustatymo ir prevencijos mechanizmu (SNPM), kurį ECB gali nuspręsti nustatyti, sudarydamas palankesnes sąlygas MPT nustatyti sukčiavimo atvejus ir vykdyti jų prevenciją, nėra numatomos, o tai kenkia teisiniam tikrumui ir galimybei įvertinti būtinybę sukurti tokį mechanizmą. Visų pirma neaišku, kokius uždavinius vykdytų ECB (kaip galima MPT vykdomos kovos su sukčiavimu priežiūros institucija) ir kokius uždavinius (ir su jais susijusį duomenų tvarkymą) vykdytų MPT. Todėl teisėkūros institucijos raginamos toliau įrodinėti tokio mechanizmo būtinybę ir numatyti aiškias ir tikslias taisykles, reglamentuojančias numatomo SNPM taikymo sritį ir taikymą, įskaitant taisykles dėl paramos, kurią ECB teiks MPT, pobūdžio. Jei tokia būtinybė neįrodoma, EDAV ir EDAPP rekomenduoja taikyti duomenų apsaugos požiūriu mažiau intervencines priemones ir kartu įgyvendinti tinkamas apsaugos priemones.

Be to, EDAV ir EDAPP šioje bendroje nuomonėje pripažįsta galimą riziką, susijusią su skaitmeniniu euru IT ir kibernetinio saugumo požiūriu, ir rekomenduoja pasiūlymo preambulėje pateikti aiškią nuorodą į taikytiną kibernetinio saugumo teisinę sistemą.

Kalbant apie skaitmeninio euro privatumo ir duomenų apsaugos aspektus, EDAPP ir EDAV teigiamai vertina VIII skyriuje ir atitinkamuose prieduose dedamas pastangas nustatyti asmens duomenų, kuriuos tvarkys kiekvienas subjektas, dalyvaujantis išleidžiant ir naudojant skaitmeninį eurą, tvarkymo tikslus ir kategorijas. Tačiau teisėkūros institucijos turėtų pateikti papildomų paaiškinimų, visų pirma dėl šioms duomenų tvarkymo operacijoms taikomų teisinių pagrindų, atsakomybės paskirstymo, taip pat dėl asmens duomenų, kuriuos turi tvarkyti kiekvienas iš šių subjektų, rūšių.

Galiausiai EDAV ir EDAPP apgailestauja dėl to, kad pasiūlyme atmesta galimybė mažos vertės mokėjimams internetu taikyti pasirinkto privatumo principą. Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, kad kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu rizikos, susijusios su internetiniu skaitmeniniu euru, lygis priklausys nuo koncepcijos kūrimo etape naudojamos technologijos ir modelių. Todėl, atsižvelgdami į galimas rizikos mažinimo priemones, kurias būtų galima įgyvendinti siekiant sumažinti tokią riziką, EDAV ir EDAPP primygtinai rekomenduoja teisėkūros institucijoms išplėsti specialią tvarką, taikomą neinternetiniam mokėjimo būdui, įtraukiant internetinį mokėjimo būdą, kai operacijos yra mažos vertės, ir nustatant ribą, kurios nepasiekus nebūtų galima atsekti operacijų kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu tikslais.

Atsižvelgiant į tai, kad ECB darbas skaitmeninio euro srityje vyksta kartu su teisėkūros institucijų darbu, EDAV ir EDAPP primena, kad visi skaitmeninio euro duomenų valdytojai ir bendri duomenų valdytojai privalo atlikti PDAV tiek, kiek laikomasi BDAR 35 straipsnio arba ESDAR 39 straipsnio reikalavimų. Be to, pasiūlyme turėtų būti priminta pareiga užtikrinti privatumą ir pritaikytąją bei standartizuotąją duomenų apsaugą nustatant veiklos projektavimo ir technologinius pasirinkimus.

Priėmus teisės aktus dėl skaitmeninio euro, EDAV ir EDAPP pagal savo atitinkamą atsakomybę toliau stebės jo diegimą ir bus pasirengę teisėkūros institucijoms ir ECB teikti gaires dėl skaitmeninio euro asmens duomenų apsaugos aspektų.

Europos duomenų apsaugos valdyba ir Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas

atsižvelgdami į 2018 m. spalio 23 d. Reglamentą 2018/1725 dėl fizinių asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, organams, tarnyboms ir agentūroms tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 ir Sprendimas Nr. 1247/2002/EB[1],

atsižvelgdami į EEE susitarimą, ypač į jo XI priedą ir 37 protokolą su pakeitimais, padarytais 2018 m. liepos 6 d. EEE jungtinio komiteto sprendimu Nr. 154/2018[2],

atsižvelgdami į 2023 m. birželio 29 d. Europos Komisijos prašymą pateikti bendrą Europos duomenų apsaugos valdybos ir Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonę dėl pasiūlymo dėl reglamento dėl skaitmeninio euro sukūrimo[3] ir dėl pasiūlymo dėl reglamento dėl valstybėse narėse, kurių valiuta nėra euras, įsisteigusių mokėjimo paslaugų teikėjų teikiamų skaitmeninių eurų paslaugų, kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1230[4],

PRIĖMĖ ŠIĄ BENDRĄ NUOMONĘ

1 BENDRA INFORMACIJA

1. 2023 m. birželio 28 d. Europos Komisija priėmė teisės aktų rinkinį[5] dėl skaitmeninio euro, į kurį buvo įtrauktas pasiūlymas, kuriuo nustatomas galimo skaitmeninio euro teisinis pagrindas[6]. Šiuo pasiūlymu siekiama nustatyti ir reglamentuoti esminius skaitmeninio euro, kurio išleidimas yra Europos Centrinio Banko (toliau – ECB) prerogatyva, aspektus. Skaitmeninio euro projektą pradėta rengti prieš priimant skaitmeninio euro teisės aktų rinkinį. Toliau EDAV ir EDAPP primena pagrindinių įvykių, lėmusių skaitmeninio euro teisės aktų rinkinio priėmimą, chronologiją, įskaitant EDAV pareikštą nuomonę šiuo klausimu.

2. 2020 m. spalio mėn. didėjant susidomėjimui centrinių bankų skaitmeninėmis valiutomis visame pasaulyje, ECB pradėjo viešas konsultacijas dėl galimo skaitmeninio euro – naujos formos centrinio banko skaitmeninės valiutos, skirtos naudoti atliekant mažmeninius mokėjimus, kuria siekiama papildyti fizinius grynuosius eurus[7]. Su skaitmeninio euro sukūrimu susiję politikos tikslai yra nuolat užtikrinti ES piliečių galimybę naudoti centrinio banko valiutą

[1] OL L 295, 2018 11 21, p. 39.
[2] Šiame dokumente daromos nuorodos į valstybes nares turėtų būti suprantamos kaip nuorodos į EEE valstybes nares.
[3] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl skaitmeninio euro sukūrimo, COM/2023/369 *final*.
[4] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl valstybėse narėse, kurių valiuta nėra euras, įsisteigusių mokėjimo paslaugų teikėjų teikiamų skaitmeninių eurų paslaugų, kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1230, COM/2023/368 *final*.
[5] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3501
[6] Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO dėl skaitmeninio euro sukūrimo (COM/2023/369 *final*).
[7] ECB, „Ataskaita dėl skaitmeninio euro“, 2020 m. spalio mėn., kurią galima rasti adresu https://www.ecb.europa.eu /pub/pdf/other/Report_on_a_digital_euro~4d7268b458.en.pdf.

atsižvelgiant į mažėjantį fizinių grynųjų pinigų naudojimą, remti finansinę įtrauktį, taip pat skatinti inovacijas ir strateginį ES savarankiškumą mokėjimų srityje. 2021 m. balandžio mėn. ECB paskelbė viešų konsultacijų metu pateiktų atsiliepimų ataskaitą[8]. Ataskaita parodė, kad konfidencialumą svarbiausia skaitmeninio euro savybe laiko 43 proc. respondentų – tiek piliečių, tiek specialistų.

3. 2021 m. birželio 18 d. EDAV išsiuntė laišką Europos institucijoms dėl galimo skaitmeninio euro privatumo ir duomenų apsaugos aspektų[9]. Šiame rašte EDAV pabrėžė, kad Europos institucijos turi dirbti kuriant skaitmeninį eurą, kuris visapusiškai apimtų *„privatumą ir pritaikytąją bei standartizuotąją duomenų apsaugą“*, atsižvelgiant į prieš metus ECB pradėtų viešų konsultacijų rezultatus. Be to, EDAV atkreipė dėmesį į tokio projekto keliamą pavojų privatumui ir pagrindinėms teisėms bei laisvėms, jei skaitmeninis euras nebūtų tinkamai sukurtas. Visų pirma EDAV atkreipė dėmesį į bendro operacijų sekimo visoje mokėjimo infrastruktūroje riziką, perteklinio skaitmeninį eurą naudojančių piliečių tapatybės nustatymo riziką, mokėjimo duomenų saugumo riziką ir pasiūlė EDAV pagalbą siekiant ją sumažinti. Be to, laiške pasisakoma už galimybę dalį operacijų nuasmeninti arba bent jau smarkiai pseudoniminti. Galiausiai EDAV atkreipė dėmesį į tai, kad fiziniai grynieji pinigai yra tinkamas kriterijus kuriant skaitmeninį eurą, ypač siekiant užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp privatumo ir duomenų apsaugos ir kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu.

4. 2021 m. liepos 14 d. ECB pradėjo skaitmeninio euro projekto tyrimo etapą. Šio 24 mėnesių etapo tikslas – spręsti pagrindinius klausimus, susijusius su skaitmeninės formos euro kūrimu ir platinimu, taip pat įvertinti galimą skaitmeninio euro poveikį rinkai. Kiti tikslai buvo nustatyti projektavimo galimybes siekiant užtikrinti privatumą ir išvengti rizikos euro zonos piliečiams, tarpininkams ir visai ekonomikai. Teikdama pagalbą Europos institucijoms šiuo klausimu, EDAV dalyvavo tyrimo etapo konsultacijų procese ir surengė keletą susitikimų su ECB ekspertais. Be viešai išreikštų savo pozicijų, EDAV reguliariai rengė vidaus posėdžius šia tema, kuriuose dalyvavo Komisijos ekspertai. Todėl šio pasiūlymo rengimo etape Komisija turėjo galimybę pasinaudoti reguliariai teikiamais neoficialiais EDAV patarimais.

5. 2022 m. balandžio mėn. Komisija pradėjo tikslines viešas konsultacijas[10], siekdama surinkti daugiau informacijos apie įvairius aspektus, įskaitant naudotojų poreikius ir lūkesčius, numatomą poveikį pagrindiniams sektoriams, taip pat privatumui ir duomenų apsaugai. EDAV į šį kvietimą teikti konsultacijas atsakė 2022 m. birželio mėn.[11]. Savo pranešime EDAV priminė savo poziciją, kurioje pasisakė už tai, kad visiškai nebūtų atliekami tam tikros ribos neviršijančių mažos vertės operacijų kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu patikrinimai ir kad būtina vengti bet kurio viešojo ar privataus subjekto atliekamo operacijų centralizavimo, pasisakant už vietinį operacijų duomenų tvarkymą ir saugojimą kontroliuojant naudotojui. Be to, EDAV pabrėžė, kad turėtų būti vengiama bet kokios ECB ir nacionalinių centrinių bankų

[8] ECB, „Viešų konsultacijų dėl skaitmeninio euro ataskaita“, 2021 m. balandžio mėn., kurią galima rasti adresu https://www.ecb .europa.eu/press/pr/date/2021/html/ecb.pr210414~ca3013c852.en.html.

[9] EDAV, „Laiškas Europos institucijoms dėl galimo skaitmeninio euro privatumo ir duomenų apsaugos aspektų“, 2021 m. birželio 18 d., kurį galima rasti adresu https://edpb.europa.eu/system/files/2021-07/edpb_letter_out_2021_0111-digitaleuro-toecb_en_1.pdf.

[10] https://finance.ec.europa.eu/regulation-and-supervision/consultations/finance-2022-digital-euro_en

[11] EDAV, „Atsakymas į Europos Komisijos kvietimą teikti tikslines konsultacijas dėl skaitmeninio euro“, priimtas 2022 m. birželio 14 d., kurį galima rasti adresu https://edpb.europa.eu/system/files/2022-06/edpb_responseconsultation_20220614_digitaleuro_en.pdf.

(toliau – Eurosistema) prieigos prie operacijų duomenų sukčiavimo mažinimo arba mokesčių taisyklių vykdymo užtikrinimo tikslais. Galiausiai EDAV nurodė, kad turimų lėšų ar mokesčių ribų nustatymas paveiktų duomenų subjektų teises ir laisves, nes dėl jų reikėtų papildomai rinkti ir kontroliuoti duomenis.

6. 2022 m. rugsėjo mėn. ECB paskelbė pirmąją savo tyrimo etapo pažangos ataskaitą, kurioje pasiūlė keletą skaitmeninio euro kūrimo galimybių duomenų apsaugos ir privatumo aspektais. ECB taip pat priminė, kad teisėkūros institucijų nustatyta reguliavimo sistema bus labai svarbi skaitmeninio euro privatumo aspektų atžvilgiu[12]. Visų pirma ECB pasiūlė pagrindinį scenarijų, pagrįstą skaitmeninio euro, prieinamo internetu, sukūrimu, kai visas operacijas patvirtina skaitmeninius eurus platinantys finansų tarpininkai ir šios operacijos jiems yra visiškai skaidrios nuo pirmojo skaitmeninio euro išleidimo. Du variantus – *„pasirinkto privatumo“*, pagal kurį būtų užtikrintas didesnis privatumo laipsnis mažos vertės ir (arba) mažos rizikos mokėjimams internetu, ir *„neinternetinio funkcionalumo“*, pagal kurį mažos vertės neinternetiniai mokėjimai, atliekami fiziškai arti, nebūtų sekami, – ECB apibūdino kaip *„viršijančius bazinį lygį“*, juos teisėkūros institucijos turi toliau nagrinėti.

7. 2022 m. spalio 10 d. EDAV paskelbė pareiškimą[13], kuriame priminė, kad tokioje sąskaitomis grindžiamoje architektūroje būtina vengti sistemingo operacijų sekimo. Ji įspėjo, kad, vadovaujantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) praktika, visų operacijų skaitmeniniais eurais patvirtinimas gali neatitikti duomenų apsaugos būtinumo ir proporcingumo sąvokų. EDAV priminė, kad siekiant subalansuoti šią riziką, kai taikomas tiek internetinis, tiek neinternetinis mokėjimo būdas, buvo būtina nustatyti mažos vertės operacijų privatumo ribą, pagal kurią neturėtų būti atsekamos jokios operacijos. Be to, EDAV paragino surengti viešas demokratines diskusijas šiuo klausimu.

8. Kalbant apie skaitmeninio euro kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu tvarką, EDAV nurodė, kad dabartinė elektroninių mokėjimų teisinė sistema neatrodo tinkama tokiai priemonei kaip skaitmeninis euras, kurios savybės pagal politikos tikslus iš esmės skiriasi, ir atsižvelgiant į pasitikėjimo lygį, būtiną siekiant patenkinti per viešas konsultacijas išreikštus lūkesčius[14]. Todėl EDAV pasisakė už tai, kad būtų sukurta speciali skaitmeninio euro teisinė tvarka, ir rekomendavo tuo pačiu metu atlikti tiek privatumui kylančios rizikos, tiek kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu vertinimą.

9. EDAV ir EDAPP pakartoja, kad skaitmeninio euro pridėtinė vertė jau ir taip labai konkurencingoje Europos mokėjimų aplinkoje daugiausia būtų susijusi su jo privatumo ir duomenų apsaugos funkcijomis. EDAV ir EDAPP teigimu, privatumą ir duomenų apsaugą užtikrinančios skaitmeninio euro savybės iš tiesų yra būtina sąlyga siekiant įgyti visuomenės pasitikėjimą skaitmeninės formos centrinio banko valiuta, taip pat lemiamas veiksnys,

[12] ECB, „Skaitmeninio euro tyrimo etapo pažanga“, 2022 m. rugsėjo 29 d., kurią galima rasti adresu https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/investigation/governance/shared/files/ecb.degov220929.en.pdf?8eec0678b57e98372a7ae6b59047604b

[13] EDAV pareiškimas 04/2022 dėl siūlomų skaitmeninio euro modelių iš privatumo ir duomenų apsaugos perspektyvos, priimtas 2022 m. spalio 10 d., kurį galima rasti adresu https://edpb.europa.eu/system/files/2022-10/edpb_statement_20221010_digital_euro_en.pdf

[14] Žr. šios nuomonės 2 punktą ir 8 išnašą.

skatinantis ES piliečius jį priimti [15]. Šiam pasitikėjimui neturėtų pakenkti netinkama skaitmeninio euro ar teisinės sistemos struktūra. Siekis išvengti tokios situacijos yra pats bendros nuomonės tikslas.

2 NUOMONĖS TAIKYMO SRITIS

10. 2023 m. birželio 29 d. Komisija, vadovaudamasi Reglamento (ES) 2018/1725 (toliau – ESDAR) 42 straipsnio 2 dalimi, paprašė EDAV ir EDAPP pateikti bendrą nuomonę (toliau – nuomonė) dėl dviejų pasiūlymų dėl reglamentų, kurie yra „Bendros valiutos teisės aktų rinkinio“ dalis. Šį teisės aktų rinkinį sudaro:

- pasiūlymas dėl Reglamento dėl skaitmeninio euro sukūrimo[16] (toliau – pasiūlymas);
- pasiūlymas dėl Reglamento dėl valstybėse narėse, kurių valiuta nėra euras, įsisteigusių mokėjimo paslaugų teikėjų teikiamų skaitmeninių eurų paslaugų, kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1230[17].

11. Šiais dviem pasiūlymais, kurie vienas kitą papildo, siekiama sukurti skaitmeninį eurą ir užtikrinti, kad europiečiai turėtų tiek grynųjų pinigų, tiek skaitmeninių mokėjimų galimybes, kai nori mokėti centrinio banko pinigais. Šioje nuomonėje pateikiamos tik rekomendacijos, susijusios su pasiūlymu dėl reglamento dėl skaitmeninio euro sukūrimo.

12. Pasiūlyme pateikiamas teisinis pagrindas, pagal kurį ECB turėtų priimti ir išleisti skaitmeninį eurą, ir šiuo tikslu jis iš esmės grindžiamas 2023 m. balandžio mėn. paskelbtoje trečiojoje pažangos ataskaitoje[18] pateiktu požiūriu.

13. Konkrečiau, pasiūlymu nustatoma sistema, pagal kurią ECB išleidžia skaitmeninį eurą, laikantis pasiūlymo ir nedarant poveikio ECB nepriklausomai pozicijai ir įgaliojimams pagal Sutartis[19]. Be to, pasiūlymu nustatoma, kad skaitmeninis euras yra teisėta mokėjimo priemonė, ir nustatomos jo platinimo per mokėjimo paslaugų teikėjus (toliau – MPT) taisyklės. Be to,

---

[15] Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP pažymi, kad, remiantis Vokietijos banko „Bundesbank“ vardu atlikta apklausa, kaip pagrindinius galimus trūkumus respondentai įvardijo pridėtinės vertės nebuvimą (77 proc. respondentų), baimę, kad bus žengtas pirmas žingsnis siekiant panaikinti fizinius grynuosius pinigus (61 proc.) ir galimybę bendrai stebėti pirkimo įpročius (54 proc.) („Deutsche Bundesbank“ mėnesinė ataskaita, 2021 m. spalio mėn., kurią galima rasti adresu https://www.bundesbank.de/resource/blob/879312/8070180370683595 50e1d89a5dc366fe/mL/2021-10-digitaler-euro-private-haushalte-data.pdf). Be to, paskutinio ECB atlikto SPACE tyrimo duomenimis, 60 proc. euro zonos piliečių mano, kad svarbu turėti galimybę atsiskaityti grynaisiais pinigais. Suvokiami pagrindiniai grynųjų pinigų privalumai yra jų anonimiškumas ir privatumo apsauga (ECB, „Euro zonos vartotojų požiūrio į mokėjimus tyrimas“, 2022 m. gruodžio 20 d., kurį galima rasti adresu https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/space/html/ecb.spacereport202212~783ffdf46e.en.html).

[16] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl skaitmeninio euro sukūrimo, COM/2023/369 final.

[17] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl valstybėse narėse, kurių valiuta nėra euras, įsisteigusių mokėjimo paslaugų teikėjų teikiamų skaitmeninių eurų paslaugų, kuriuo iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1230, COM/2023/368 final.

[18] ECB, „Skaitmeninio euro tyrimo etapo pažanga. Trečioji ataskaita“, 2023 m. balandžio 24 d., kurią galima rasti adresu https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/investigation/governance/shared/files/ecb.degov230424_progress.en.pdf.

[19] SESV 133 straipsnis.

pasiūlyme apibrėžiami nacionalinių centrinių bankų ir ECB vaidmenys bei pareigos išleidimo ir finansų priežiūros srityje ir nustatomi skaitmeninio euro techninių charakteristikų pagrindai. Priėmus šį pasiūlymą, ECB turėtų toliau rengti techninius skaitmeninio euro įgyvendinimo standartus.

14. Pasiūlyme siūlomi du mokėjimo skaitmeniniais eurais būdai: internetinis ir neinternetinis. Skaitmeninio euro naudotojo sprendimas rinktis bet kurį iš šių mokėjimo būdų turi svarbų poveikį duomenų apsaugai, nes pasiūlyme diferencijuojamos su šiais mokėjimo būdais susijusios prievolės, pavyzdžiui, atsižvelgiant į atsiskaitymą už operacijas ir kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu taisyklių taikymą[20].

15. Pasiūlymas turi svarbių padarinių pagrindinėms asmenų teisėms į privatumą ir asmens duomenų apsaugą. Už asmens duomenų tvarkymo priežiūrą pagal šį pasiūlymą bus atsakingos pagal BDAR ir ESDAV įsteigtos priežiūros institucijos[21].

16. Šios nuomonės taikymo sritis apsiriboja pasiūlymo aspektais, susijusiais su asmens duomenimis, kurie yra vienas iš pagrindinių pasiūlymo ramsčių. Kadangi pasiūlyme, kaip išsamiau paaiškinta šioje nuomonėje, keliama keletas klausimų, susijusių su pagrindinių teisių į privatumą ir asmens duomenų apsauga, šia nuomone nesiekiama pateikti išsamaus visų klausimų sąrašo ir ne visada siekiama pateikti alternatyvių nuostatų ar formuluočių pasiūlymų. Vietoj to, šioje nuomonėje siekiama aptarti pagrindinius su privatumu ir duomenų apsauga susijusius esminius pasiūlymo aspektus.

3 BENDROSIOS PASTABOS

17. EDAV ir EDAPP palankiai vertina ketinimą sukurti skaitmeninį eurą taip, kad MPT, Eurosistema ir paramos paslaugų teikėjai (toliau – PPT) asmens duomenis tvarkytų tik tiek, kiek būtina tinkamam skaitmeninio euro veikimui užtikrinti[22]. Tai aiškiai matyti iš to, kaip pasiūlyme bandoma apibrėžti asmens duomenis, kuriuos turi tvarkyti kiekvienas iš pirmiau minėtų subjektų, apibrėžiant asmens duomenų kategorijas, kurios būtų priskiriamos kiekvienai pasiūlymo prieduose išvardytai duomenų tvarkymo veiklai. Pasiūlyme taip pat pabrėžiama, kad reikia tinkamai įgyvendinti pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos principą, reikalaujant įgyvendinti pažangiausias saugumo ir privatumo apsaugos priemones[23] bei konkrečias apsaugos priemones tais atvejais, kai reikia skirti ypatingą dėmesį atsižvelgiant į jų keliamą riziką[24].

18. EDAV ir EDAPP taip pat palankiai vertina pasiūlymo 12 konstatuojamąją dalį, kurioje daroma nuoroda į ES duomenų apsaugos sistemą, taip pat 70 konstatuojamąją dalį, kurioje pabrėžiama, kad aukštas privatumo ir duomenų apsaugos standartas yra labai svarbus visuomenės

[20] Žr. šios nuomonės 11 skirsnį.
[21] Pasiūlymo 12 konstatuojamoji dalis.
[22] Pasiūlymo 71 ir 72 konstatuojamosios dalys.
[23] Pavyzdžiui, 35 straipsnio 4 dalyje nustatytas aiškus asmens duomenų atskyrimas, siekiant užtikrinti, kad Europos Centrinis Bankas ir nacionaliniai centriniai bankai negalėtų tiesiogiai nustatyti atskirų skaitmeninio euro naudotojų tapatybės.
[24] Žr. pasiūlymo 35 straipsnio 8 dalies paskutinį sakinį.

pasitikėjimui skaitmeniniu euru, ir daroma nuoroda į pirmiau minėtą 2022 m. EDAV pareiškimą dėl siūlomų skaitmeninio euro modelių[25].

19. Atsižvelgdami į tai, kad privatumą tiek fiziniai asmenys, tiek specialistai laiko svarbiausia skaitmeninio euro savybe[26], EDAV ir EDAPP primena, kad pritaikytoji ir standartizuotoji duomenų apsauga turėtų būti įtraukta į skaitmeninio euro projektą nuo pat pradžių, įskaitant techninius sprendimus, kuriuos ECB priimtų pagal pasiūlymo 5 straipsnio 2 dalį, ir atsižvelgiant į Komisijos papildomus deleguotuosius ir įgyvendinimo aktus pagal 5 straipsnio 1 dalį po pasiūlymo priėmimo. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP pabrėžia, kad kuriant skaitmeninį eurą svarbu taikyti privatumo didinimo technologijas (toliau – PDT).

20. EDAV ir EDAPP taip pat primena, kad pagal ESTT praktiką bet kokiems naudojimosi teise į asmens duomenų apsaugą ir teise į privatų gyvenimą apribojimams, susijusiems su asmens duomenų tvarkymu[27], taikomas būtinumo kriterijus. Tai reiškia, kad reikia įvertinti, ar kitomis priemonėmis būtų galima pasiekti norimą rezultatą mažiau suvaržant atitinkamas pagrindines teises. Be to, priimdama priemones, kuriomis suvaržomos pagrindinės teisės į asmens duomenų apsaugą, teisėkūros institucija turi įvertinti, ar šiuo tvarkymu siekiamo bendrojo intereso tikslo svarba atitinka šio suvaržymo stiprumą[28].

21. Atsižvelgdami į tai, EDAV ir EDAPP mano, kad užduotys, susijusios su naudotojų valdymu (t. y. skaitmeninių euro sąskaitų ir (arba) dėklių, mokėjimo priemonių teikimu ir valdymu), operacijų valdymu (t. y. operacijų inicijavimu, autentiškumo nustatymu ir patvirtinimu) ir likvidumo valdymu (finansavimu ir lėšų panaikinimu), iš esmės turėtų būti kuo labiau decentralizuotos. Todėl EDAV ir EDAPP palankiai vertina tai, kad skaitmeninio euro platinimą pagal pasiūlymą decentralizuotai vykdytų reguliuojami finansiniai tarpininkai, o ne tiesiogiai Eurosistema. Visų pirma, decentralizuotas požiūris galėtų palengvinti duomenų subjekto teisių įgyvendinimą kiekvieno finansų tarpininko, kaip duomenų valdytojo, atžvilgiu. Šiuo požiūriu šios bendros nuomonės 8 skirsnyje pateikiamos kelios rekomendacijos ir raginama paaiškinti pareigas ir užduotis, kurios, netrukdant skaitmeninio euro veikimui ir ECB vaidmeniui, galėtų būti paskirtos finansų tarpininkams.

22. Be to, nors EDAV ir EDAPP pripažįsta, kad kiekvienam skaitmeninio euro naudotojui reikia nustatyti turimų lėšų skaitmeniniais eurais ribą, EDAV ir EDAPP atkreipia dėmesį į tai, kad tokia savybė automatiškai reiškia visiško anonimiškumo praradimą ir tam tikrą asmens duomenų tvarkymo laipsnį[29].

---

[25] EDAV pareiškimas 04/2022 dėl siūlomų skaitmeninio euro modelių iš privatumo ir duomenų apsaugos perspektyvos, priimtas 2022 m. spalio 10 d., kurį galima rasti adresu https://edpb.europa.eu/system/files/2022-10/edpb_statement_20221010_digital_euro_en.pdf

[26] Pasiūlymo poveikio vertinimo 7 puslapis, SWD(2023) 233 *final*.

[27] 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Tietosuojavaltuutettu / Satakunnan Markkinapörssi Oy ir Satamedia Oy.*, C-73/07, EU:C:2008:727, 56 punktas; 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Volker und Markus Schecke*, C-92/09 ir C-93/09, EU:C:2010:662, 77 ir 86 punktai. Taip pat žr. EDAPP, „Gairės dėl priemonių, kuriomis ribojamos pagrindinės teisės į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą, proporcingumo vertinimo“, 2019 m. gruodžio 19 d., kurias galima rasti adresu https://edps.europa.eu/sites/default/files/publication/19-12-19_edps_proportionality_guidelines2_en.pdf.

[28] 2022 m. rugpjūčio 1 d. Sprendimas *OT ir Vyriausioji tarnybinės etikos komisija*, C-184/20, EU:C:2022:601, 98 punktas.

[29] Šiuo klausimu žr. šios nuomonės 7 skirsnį.

23. Kaip jau pabrėžė EDAV[30], aukšti privatumo ir duomenų apsaugos standartai yra labai svarbūs siekiant užtikrinti piliečių pasitikėjimą būsimu skaitmeniniu euru ir galiausiai jo sėkme. Šiuo atžvilgiu visų internetinių operacijų skaitmeniniais eurais registravimas, neatsižvelgiant į jų sumą, neatrodo suderinamas nei su pasiūlymo tikslu remti duomenų apsaugą, kaip pagrindinę Sąjungos vykdomą politiką, nei su piliečių privatumo svarba naudojant skaitmeninį eurą, kaip matyti iš pirmiau minėtos ECB 2021 m. atliktos apklausos[31]. Todėl EDAV ir EDAPP mano, kad būtina užtikrinti aukštą privatumo lygį ne tik neinternetinių mokėjimų skaitmeniniais eurais atveju, kaip šiuo metu numatyta pasiūlyme[32], bet ir mažos vertės internetinių mokėjimo operacijų skaitmeniniais eurais atveju. EDAV ir EDAPP rekomenduoja tokį tikslą pasiekti nustatant mažos vertės internetinių skaitmeninių mokėjimo operacijų privatumo ribą, kaip išsamiau paaiškinta 11 skirsnyje.

24. EDAV ir EDAPP taip pat pripažįsta pastangas, dedamas siekiant užtikrinti, kad pasiūlymas nedarytų poveikio galiojančių ES teisės aktų, kuriais reglamentuojamas asmens duomenų tvarkymas, taikymui, įskaitant priežiūros institucijų, kompetentingų stebėti, kaip laikomasi duomenų apsaugos teisės aktų, užduotis ir įgaliojimus, kaip nurodyta pasiūlymo preambulėje[33]. Svarbus aspektas yra susijęs su teisiniu pagrindu, kuriuo remdamiesi duomenų valdytojai tvarko asmens duomenis, kaip numatyta pasiūlyme, ir tinkamu vaidmenų priskyrimu bei atsakomybės paskirstymu tarp MPT, Eurosistemos ir PPT. Šis elementas nagrinėjamas šios bendros nuomonės 10 skirsnyje.

25. Be to, EDAV ir EDAPP atkreipia dėmesį į tai, kad Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 282 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad ECB, naudodamasis savo įgaliojimais, yra nepriklausomas ir kad ES institucijos, įstaigos ir organai, įskaitant Komisiją ir teisėkūros institucijas, privalo pripažinti šį nepriklausomumą. SESV 130 straipsnyje priduriama, kad naudodamasis Sutarčių ir ECB statuto jam suteiktais įgaliojimais ir vykdydamas juose nustatytus užduotis bei pareigas, ECB nesiekia gauti ir nepriima Sąjungos institucijų, įstaigų ir organų nurodymų. Pagal SESV 132 straipsnį ECB gali priimti reglamentus ir sprendimus, būtinus jo uždaviniams įgyvendinti ir vykdyti[34], ką ECB dažnai ir daro, taip pat ir dėl to, kaip jis tvarko ir valdo asmens duomenis vykdydamas savo operacijas[35]. Nors EDAV ir EDAPP tinkamai gerbia

---

[30] EDAV pareiškimas 04/2022 dėl siūlomų skaitmeninio euro modelių iš privatumo ir duomenų apsaugos perspektyvos, priimtas 2022 m. spalio 10 d., kurį galima rasti adresu https://edpb.europa.eu/system/files/2022-10/edpb_statement_20221010_digital_euro_en.pdf

[31] ECB, „Viešų konsultacijų dėl skaitmeninio euro ataskaita“, 2021 m. balandžio mėn., kurią galima rasti adresu https://www.ecb .europa.eu/press/pr/date/2021/html/ecb.pr210414~ca3013c852.en.html.

[32] Pasiūlymo 37 straipsnis.

[33] Pasiūlymo 12 konstatuojamoji dalis: „*Bet koks asmens duomenų tvarkymas pagal šį reglamentą turi atitikti Reglamentą (ES) 2016/679 ir Reglamentą (ES) 2017/1725 tiek, kiek jis patenka į atitinkamą jų taikymo sritį. Todėl pagal Reglamentą (ES) 2016/679 ir Reglamentą (ES) 2018/1725 už asmens duomenų tvarkymo priežiūrą pagal šį reglamentą atsako priežiūros institucijos*.“ Be to, 70 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „*[a]smens duomenys siekiant laikytis reikalavimų ir šio reglamento kontekste būtų tvarkomi laikantis Reglamento (ES) 2016/679 ir Reglamento (ES) 2018/1725, taip pat, kai taikytina, Direktyvos 2002/58/EB*“.

[34] Tai taip pat atsispindi SESV 282 straipsnio 4 dalyje: „*Europos centrinis bankas imasi visų priemonių, būtinų jo uždaviniams vykdyti pagal 127–133 straipsnius ir 138 straipsnį bei ECBS ir ECB statute numatytas sąlygas*.“

[35] Taip pat, pvz., žr. 2020 m. gegužės 5 d. Europos Centrinio Banko sprendimą (ES) 2020/655, patvirtinantį duomenų apsaugos Europos Centriniame Banke įgyvendinimo taisykles ir panaikinantį Sprendimą ECB/2007/1 (ECB/2020/28), OL L 152, 2020 5 15, p. 13-20; 2021 m. rugsėjo 7 d. Europos Centrinio Banko sprendimą (ES)

ECB sprendimų priėmimo autonomiją, jie taip pat pabrėžia, kad pasiūlyme turi būti nustatytos aiškios taisyklės dėl asmens duomenų tvarkymo, susijusio su skaitmeninio euro išleidimu ir naudojimu, atsižvelgiant į teisėkūros diskusijas ir patvirtinimą, taikant aiškias apsaugos priemones, taip užtikrinant aukščiausią įmanomą pagrindinių teisių ir laisvių apsaugos lygį.

26. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP supranta, kad ES teisės aktų leidėjas yra įgaliotas *„nustat[yti] priemones, reikalingas naudoti eurą kaip bendrą valiutą“*, kaip numatyta SESV 133 straipsnyje, kuris yra pasiūlymo teisinis pagrindas Sutartyse. Vis dėlto dėl SESV 133 straipsnio teisinio pagrindo institucinių ir teisinių apribojimų, kylančių iš SESV įtvirtintų taisyklių, reikia palikti ECB tam tikrą diskreciją, susijusią su išsamiomis priemonėmis, taisyklėmis ir standartais, kuriuos ECB priima, kad įgyvendintų teisėkūros institucijų priimtas priemones, pavyzdžiui, nurodytas pasiūlymo 5 straipsnio 2 dalyje [36]. EDAV ir EDAPP taip pat supranta, kad būtent dėl šios priežasties paprastai pasiūlyme retai kada ECB įpareigojamas vykdyti tam tikrus uždavinius, o dažnai paliekama ECB teisė savo nuožiūra (vietoj žodžio *„gali“* vartojant žodį *„turi“*) spręsti, ar juos vykdyti, ar ne[37]. Bet kuriuo atveju, net ir tais atvejais, kai techniniai sprendimai paliekami ECB, šie sprendimai priklauso nuo poreikio užtikrinti, kad būtų laikomasi Sąjungos duomenų apsaugos teisės aktų, įskaitant būtinumo ir proporcingumo reikalavimus.

27. Galiausiai EDAV ir EDAPP pripažįsta, kad pasiūlyme ne tik pabrėžiama būtinybė užtikrinti BDAR ir ESDAR laikymąsi, bet ir nustatyti konkretūs apribojimai duomenų valdytojams ir duomenų subjektų apsaugos priemonės, susijusios su asmens duomenų tvarkymu. Tai pasakytina, pavyzdžiui, apie pasiūlymo 37 straipsnio 2 dalyje nustatytą draudimą MPT arba Eurosistemai saugoti operacijų duomenis atliekant neinternetines mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijas. EDAV ir EDAPP taip pat palankiai vertina reikalavimą, kad prieš priimdamas išsamias priemones, taisykles ir standartus, kurie gali turėti poveikį duomenų apsaugai pagal pasiūlymo 5 straipsnio 2 dalį, ECB konsultuotųsi su EDAPP.

2021/1486, kuriuo patvirtinamos vidaus taisyklės dėl duomenų subjektų teisių apribojimų Europos Centriniam Bankui vykdant su prudencine kredito įstaigų priežiūra susijusius uždavinius (ECB/2021/42), OL L 328, 2021 9 16, p. 15–22, ir 2022 m. spalio 10 d. Europos Centrinio Banko sprendimo (ES) 2022/1982 dėl kompetentingų institucijų ir bendradarbiaujančių institucijų naudojimosi Europos centrinių bankų sistemos paslaugomis, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas ECB/2013/1 (ECB/2022/34), OL L 272, 2022 10 20, p. 29–35, 10 konstatuojamąją dalį.

[36] 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad *„[p]agal šį reglamentą skaitmeniniam eurui taip pat taikomos išsamios priemonės, taisyklės ir standartai, kuriuos Europos Centrinis Bankas gali priimti savo kompetencijos srityje. Kai tokios išsamios priemonės, taisyklės ir standartai daro poveikį asmens teisių ir laisvių apsaugai tvarkant asmens duomenis, prieš juos priimdamas Europos Centrinis Bankas konsultuojasi su Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu*.“

[37] Žr. 25 konstatuojamojoje dalyje pateiktą pavyzdį: *„Europos Centrinis Bankas **gali** padėti mokėjimo paslaugų teikėjams vykdyti užduotį užtikrinti bet kokių turimos sumos apribojimų laikymąsi, be kita ko, vienas ar kartu su nacionaliniais centriniais bankais sukurdamas skaitmeninio euro naudotojų identifikatorių ir susijusių turimos skaitmeninio euro sumos ribų bendrą prieigos punktą*.“ Taip pat žr. 68 konstatuojamąją dalį: *„Europos Centrinis Bankas **gali** nustatyti bendrą sukčiavimo nustatymo ir prevencijos mechanizmą, kad padėtų mokėjimo paslaugų teikėjams vykdyti sukčiavimo valdymo veiklą, susijusią su internetinėmis mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijomis.“* (išskirta).

4 I SKYRIUS. DALYKAS IR APIBRĖŽTYS

28. EDAV ir EDAPP pažymi, kad pasiūlymo 2 straipsnyje pateikiamos apibrėžtys, būtinos norint suprasti visą pasiūlymą. Tačiau EDAV ir EDAPP mano, kad trūksta kai kurių apibrėžčių arba reikia papildomų paaiškinimų, kad būtų užtikrintas teisinis tikrumas.

29. Pirma, pasiūlyme svarbiausia yra mokėjimo operacijų metu sukuriami duomenys. Tačiau pasiūlyme neapibrėžiama, kas būtų *„operacijų duomenys“* ir ar neinternetinio ar internetinio mokėjimo būdas skiriasi pagal sukuriamų operacijų duomenų arba duomenų, kurių tikimasi ir reikia norint sėkmingai įvykdyti operaciją, rūšis. EDAV ir EDAPP rekomenduoja tiksliai apibrėžti, kokio tipo duomenys būtų priskirti kategorijai *„operacijų duomenys“*. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP taip pat pažymi, kad pasiūlymo III, IV ir V prieduose naudojamos plačios asmens duomenų kategorijos, kurias, kaip tikimasi, tvarkys įvairūs subjektai. Šios asmens duomenų kategorijos turėtų būti tiksliau apibrėžtos, kaip išsamiai aprašyta šios bendros nuomonės 9 skirsnyje.

30. Be to, EDAV ir EDAPP pažymi, kad pasiūlyme kai kuriais atvejais vartojamas terminas *„vietiniai kaupikliai“*. Visų pirma, pasiūlymo 2 straipsnio 15 dalyje, 34 straipsnio 1 dalies c punkte, 35 straipsnio 1 dalies c punkte ir 37 straipsnio 4 dalies b punkte vartojama sąvoka *„vietos kaupikliai“*, kuri nėra apibrėžta pasiūlymo 2 straipsnyje. Pagal pasiūlymo 34 konstatuojamąją dalį: *„[m]okėjimo paslaugų teikėjai turėtų registruoti ir išregistruoti savo klientų neinternetinėms mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijoms skirtus vietinius kaupiklius“.* Toje pačioje konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad MPT laikinai saugotų vietinio kaupiklio, naudojamo skaitmeniniam eurui ne internete, identifikatorių. 35 konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodyta, kad MPT turėtų registruoti ir išregistruoti savo klientų neinternetinėms mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijoms skirtus vietinius kaupiklius. Galiausiai, 75 konstatuojamojoje dalyje nurodoma, kad, vykdydami neinternetines mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijas, MPT tvarkytų *"<...> tik asmens duomenis, susijusius su skaitmeninių eurų įnešimu ar išėmimu iš mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitų, siekiant juos įkelti į vietinius kaupiklius arba iš vietinių kaupiklių perkelti į mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitas. Tai apima vietinių kaupiklių, kuriuos mokėjimo paslaugų teikėjai priskiria skaitmeninio euro naudotojui, laikančiam skaitmeninius eurus ne internetu, identifikatorių.“* Todėl atrodo, kad termino *„vietiniai kaupikliai“* vartojimas pasiūlyme reiškia sąvoką *„mobilieji įrenginiai“*. Tačiau 2 straipsnio 31 punkte *„mobilieji įrenginiai“* aiškiai apibrėžiami kaip *„<...> įrenginys, kurį naudodami skaitmeninio euro naudotojai gali leisti atlikti mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijas internetu arba ne internetu, įskaitant visų pirma išmaniuosius telefonus, planšetinius kompiuterius, išmaniuosius laikrodžius ir visų rūšių dėvimuosius prietaisus“*. Be to, EDAV ir EDAPP atkreipia dėmesį į tai, kad ten, kur pasiūlyme 2 straipsnio 5 dalyje apibrėžiama *„mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaita“*, vartojama sąvoka *„neinternetinis skaitmeninių eurų įrenginys“*. Atsižvelgdami į tai, EDAV ir EDAPP rekomenduoja patikslinti, ar *„vietiniai kaupikliai“* būtų kiti prietaisai, išskyrus *„mobiliuosius įrenginius“*, kaip apibrėžta pasiūlymo 2 straipsnio 31 punkte, ir, jei taip, pasiūlymo 2 straipsnyje nurodyti atskirą šio termino apibrėžtį. Tokie paaiškinimai turėtų būti taikomi *mutatis mutandis* pasiūlymo 2 straipsnio 5 dalyje nurodytai sąvokai *„neinternetinis skaitmeninių eurų įrenginys“*.

31. Be to, EDAV ir EDAPP rekomenduoja patikslinti termino *„naudotojo identifikatorius“* apibrėžtį pagal pasiūlymo 2 straipsnio 27 dalį. Pasiūlymo 2 straipsnio 27 dalyje *„naudotojo*

identifikatorius“ apibrėžiamas kaip „<...> *skaitmeninį eurą platinančio mokėjimo paslaugų teikėjo sukurtas unikalus identifikatorius, kuriuo internetinio atsiskaitymo skaitmeniniais eurais tikslais aiškiai atskiriami skaitmeninio euro naudotojai, tačiau kurio Europos Centrinis Bankas ir nacionaliniai centriniai bankai negali priskirti fiziniam ar juridiniam asmeniui, kurio tapatybę galima nustatyti“*. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP pažymi, kad III priede nurodyta, jog į *„naudotojo identifikatorių“* būtų įtrauktas ir *„vietinių kaupiklių turėtojų vardas ir pavardė (pavadinimas)“*. Kitas pavyzdys – sąvokos *„naudotojo identifikatorius“*, apibrėžtos pasiūlymo 2 straipsnio 27 dalyje, ir sąvokos *„naudotojo vardas“*, apibrėžtos pasiūlymo 2 straipsnio 28 dalyje, santykis; abi šios sąvokos, atrodo, nurodo pseudoniminimo metodą, kaip apibrėžta BDAR 4 straipsnio 5 dalyje, nors tai aiškiai nurodyta tik pasiūlymo 2 straipsnio 28 dalyje.

32. Galiausiai EDAV ir EDAPP pažymi, kad pasiūlymo 22 straipsnio 3 dalyje vartojamas terminas *„unikalus mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitos numeris“*, tačiau jis nėra apibrėžtas 2 straipsnyje. Todėl teisinio tikrumo sumetimais EDAV ir EDAPP rekomenduoja į 2 straipsnį įtraukti sąvokos *„unikalus mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitos numeris*" apibrėžtį. Įtraukus tokią apibrėžtį taip pat būtų galima paaiškinti skirtumą tarp kitų pasiūlyme pateiktų identifikatorių tipų, visų pirma *„naudotojo identifikatoriaus“*, kaip apibrėžta pasiūlymo 2 straipsnio 27 dalyje, ir *„naudotojo vardo“* , kaip apibrėžta pasiūlymo 2 straipsnio 28 dalyje.

5 III SKYRIUS. TEISĖTA MOKĖJIMO PRIEMONĖ

33. EDAV ir EDAPP palankiai vertina politikos tikslą skaitmeniniam eurui suteikti teisėtą mokėjimo priemonės vertę, kaip ir eurų monetoms bei banknotams. Skaitmeninis euras turi papildyti, o ne pakeisti fizinius grynuosius pinigus, kurie privatumo ir asmens laisvių požiūriu yra svarbiausia mokėjimo priemonė. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP palankiai vertina tai, kad pagal pasiūlymo 12 straipsnio 2 dalį piliečiai visada turės galimybę atsiskaityti skaitmeniniais eurais arba grynaisiais pinigais.

6 IV SKYRIUS. PLATINIMAS

34. Pasiūlymu reglamentuojamas skaitmeninio euro platinimas pasitelkiant galiojančią ES mokėjimo paslaugų teikimo teisinę sistemą, numatytą Direktyvoje (ES) 2015/2366 (Antroji mokėjimo paslaugų direktyva)[38]. Pagal pasiūlymo 13 straipsnį MPT gali teikti mokėjimo skaitmeniniais eurais paslaugas įvairių kategorijų fiziniams ir juridiniams asmenims.

35. EDAV ir EDAPP pažymi, kad pagal pasiūlymo 13 straipsnio 1 dalies b ir c punktus skaitmeninis euras taip pat gali būti platinamas fiziniams arba juridiniams asmenims, kurie negyvena arba nėra įsisteigę valstybėse narėse, kurių valiuta yra euras. Tačiau pagal dabartinį pasiūlymą neaišku, kokiais atvejais, kaip ir kodėl mokėjimo skaitmeniniais eurais paslaugos gali būti teikiamos tik tų kategorijų duomenų subjektams, kokį poveikį tai daro asmens duomenų tvarkymui ir ar asmens duomenys ištrinami, kai paslaugų naudojimas yra apribotas. Taip pat neaišku, ar tokia informacija turėtų būti nurodyta šiame pasiūlyme arba pasiūlyme dėl

[38] 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/2366 dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2002/65/EB, 2009/110/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 ir panaikinama Direktyva 2007/64/EB, OL L 337, 2015 12 23, p. 35–127.

Reglamento dėl valstybėse narėse, kurių valiuta nėra euras, įsisteigusių mokėjimo paslaugų teikėjų teikiamų skaitmeninių eurų paslaugų. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja šiame pasiūlyme arba Pasiūlyme dėl valstybėse narėse, kurių valiuta nėra euras, įsisteigusių mokėjimo paslaugų teikėjų teikiamų skaitmeninių eurų paslaugų, paaiškinti duomenų tvarkymą, atliekamą platinant skaitmeninį eurą fiziniams ar juridiniams asmenims, kurie negyvena arba nėra įsisteigę valstybėse narėse, kurių valiuta yra euras.

36. Pasiūlymo 13 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad norint susieti mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitą su mokėjimo dekretiniais pinigais sąskaitomis tiek mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitos finansavimui, tiek lėšų panaikinimui, tiek mokėjimų, viršijančių turimų lėšų skaitmeniniais eurais ribą, papildymui reikalingas išankstinis skaitmeninio euro naudotojo sutikimas. Toks ryšys reikštų asmens duomenų tvarkymą, nes būtų keičiamasi informacija apie kelias mokėjimo sąskaitas, kurias nebūtinai teikia tas pats MPT. Duomenų apsaugos požiūriu EDAV ir EDAPP mano, kad išankstinis sutikimas turėtų būti aiškinamas ne kaip sutikimas pagal BDAR, o kaip sutartinio pobūdžio apsaugos priemonė. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja vietoj žodžių *„išankstinis sutikimas“* įrašyti *„leidimas“*. Toks požiūris atitiktų pasiūlymą dėl Mokėjimo paslaugų reglamento[39] (toliau – MPR) ir pasiūlymą dėl Prieigos prie finansinių duomenų reglamento (toliau – PFD reglamentas)[40]. Šiuo atžvilgiu EDAPP savo ankstesnėse nuomonėse jau yra pateikęs konkrečių rekomendacijų[41]. Šios rekomendacijos, t. y. dėl būtinybės atskirti *„leidimą“* nuo BDAR teisinio pagrindo – sutikimo tvarkyti asmens duomenis – taip pat būtų tinkamos atsižvelgiant į pasiūlymą.

37. Galiausiai EDAPP ir EDAV norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad pasiūlymo 14 straipsnio 5 dalyje nurodytos kovos su pinigų plovimu institucijos (toliau – AMLA) ir Europos bankininkystės institucijos (toliau – EBI) gairės turėtų būti aiškinamos taip, kad MPT neturėtų registruoti potencialių skaitmeninio euro naudotojų statuso (pvz., kaip prieglobsčio prašytojo, tarptautinės apsaugos gavėjo arba nuolatinės gyvenamosios vietos neturinčio asmens arba trečiosios šalies piliečio, kuriam nesuteiktas leidimas gyventi šalyje), statuso, nes tai galėtų stigmatizuoti tuos naudotojus.

7 V SKYRIUS. SKAITMENINIO EURO, KAIP VERTĖS IŠSAUGOJIMO PRIEMONĖS IR MOKĖJIMO PRIEMONĖS, NAUDOJIMAS

38. Pasiūlymo 15 straipsnio 1 dalyje iš esmės numatyta, kad skaitmeninio euro, kaip vertės išsaugojimo priemonės, naudojimui gali būti taikomi tam tikri apribojimai. Pasiūlymo

[39] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010, COM/2023/367 *final*.
[40] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl prieigos prie finansinių duomenų sistemos, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1093/2010, (ES) Nr. 1094/2010, (ES) Nr. 1095/2010 ir (ES) 2022/2554, COM/2023/360 *final*.
[41] EDAPP nuomonė 38/2023 dėl pasiūlymo dėl Reglamento dėl prieigos prie finansinių duomenų sistemos, priimta 2023 m. rugpjūčio 22 d., kurią galima rasti adresu https://edps.europa.eu/system/files/2023-08/2023-0730_d2425_opinion_en.pdf; EDAPP nuomonė 39/2023 dėl pasiūlymo dėl Reglamento dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje ir pasiūlymo dėl Direktyvos dėl mokėjimo paslaugų ir elektroninių pinigų paslaugų vidaus rinkoje, priimta 2023 m. rugpjūčio 22 d., kurią galima rasti adresu https://edps.europa.eu/system/files/2023-08/2023-0729_d2434_opinion_en.pdf.

16 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad ECB parengia priemones, kuriomis ribojamas skaitmeninio euro, kaip vertės išsaugojimo priemonės, naudojimas, ir priima sprendimus dėl jų parametrų ir naudojimo. Pasiūlymo 35 straipsnio 8 dalyje numatyta, kad siekdamas paremti MPT pareigą užtikrinti turimų lėšų ribų taikymą pagal 16 straipsnio 1 dalį ir užtikrinti skubų sąskaitų perkėlimą iš vieno MPT įstaigos į kito MPT įstaigą vartotojo prašymu pagal 31 straipsnio 2 dalį, ECB gali vienas arba kartu su nacionaliniais centriniais bankais nustatyti skaitmeninio euro naudotojų identifikatorių bendrą prieigos punktą ir susijusias turimų lėšų skaitmeniniais eurais ribas. Be to, 35 straipsnio 8 dalyje numatyta, kad turi būti įgyvendintos moderniausios saugumo ir privatumo apsaugos priemonės siekiant užtikrinti, kad atskirų skaitmeninio euro naudotojų tapatybės nebūtų galima nustatyti pagal informaciją, prie kurios prieiga per bendrą prieigos punktą suteikta subjektams, kurie nėra MPT ir kurių klientas ar potencialus klientas yra skaitmeninio euro naudotojas. Be to, pasiūlymo 77 konstatuojamojoje dalyje teigiama, kad, siekiant užtikrinti veiksmingą skaitmeninio euro veikimą visoje euro zonoje, būtinas skaitmeninio euro naudotojų identifikatorių bendras prieigos punktas ir susijusios turimų lėšų skaitmeniniais eurais ribos, nes skaitmeninio euro naudotojai gali turėti mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitas skirtingose valstybėse narėse. Kurdama bendrą prieigos punktą, Eurosistema turėtų užtikrinti, kad asmens duomenys būtų tvarkomi tik tiek, kiek tai yra griežtai būtina, ir kad būtų užtikrinta pritaikytoji ir standartizuotoji duomenų apsauga.

39. EDAV ir EDAPP pripažįsta, kad siekiant užtikrinti, jog skaitmeninio euro naudotojas, kuris gali turėti skirtingas mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitas skirtingose MPT įstaigose, neviršytų turimų lėšų ribos, tam tikras asmens duomenų tvarkymo laipsnis yra neišvengiamas. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP pažymi, kad pagal pasiūlymo 35 straipsnio 8 dalį „<...> *ECB gali vienas arba kartu su nacionaliniais centriniais bankais sukurti skaitmeninio euro naudotojo identifikatorių ir susijusių turimos skaitmeninių eurų sumos ribų bendrą prieigos punktą, kaip nurodyta 4 priedo 4 punkte* <...>“. Be to, 77 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „<...> *[į]steigdami bendrą prieigos punktą, Europos Centrinis Bankas ir nacionaliniai centriniai bankai turėtų užtikrinti, kad asmens duomenų tvarkymas būtų kuo mažesnis apsiribojant tik tuo, kas tikrai būtina, ir kad būtų įdiegta pritaikytoji ir standartizuotoji duomenų apsauga* <...>“.

40. Tuo pat metu EDAV ir EDAPP mano, kad pasiūlyme nepakankamai paaiškinamas IV priedo 4 punkte išvardytų asmens duomenų tvarkymo būtinumas ir proporcingumas. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja toliau tobulinti 77 konstatuojamojoje dalyje nurodyto bendro prieigos punkto būtinumo ir proporcingumo pagrindimą. Be to, pasiūlyme nėra informacijos apie tai, kaip šiuo atžvilgiu turi būti įgyvendinama pritaikytoji ir standartizuotoji duomenų apsauga. EDAV ir EDAPP rekomenduoja papildomai patikslinti priemones, kurios turėtų būti įgyvendintos siekiant nuo pat pradžių įdiegti pritaikytąją ir standartizuotąją duomenų apsaugą, įskaitant technines priemones, kuriomis būtų sudarytos sąlygos saugoti duomenis decentralizuotai[42].

[42] Nors suprantama, kad informacija, skirta patikrinti bendrą skaitmeninio euro naudotojo turimų lėšų ribą, gali būti gauta iš daugiau nei vienos mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitos, kuri priklauso tam pačiam naudotojui, įgyvendinimo metu turėtų būti išnagrinėta galimybė naudoti privatumo didinimo technologijas, kuriomis būtų galima išvengti centralizuoto asmens duomenų, naudojamų skaičiavimams atlikti ir atitinkamiems sprendimams priimti (pvz., atsisakyti įvykdyti operaciją arba atidaryti naują sąskaitą su tam tikra konkrečia turimų lėšų riba), saugojimo. Šiuo atžvilgiu saugus kelių šalių skaičiavimas gali būti vertinamas kaip galimas metodas (žr. JT vadovo dėl privatumo didinimo technologijų oficialiojoje statistikoje 2.1 skirsnį ir susijusius pavyzdžius, kuriuos galima rasti adresu https://unstats.un.org/bigdata/task-teams/privacy/guide/index.cshtml).

41. Be to, pasiūlyme neaišku, kaip asmens duomenis, išvardytus III priedo 1 dalyje, turėtų tvarkyti MPT, kad būtų galima praktiškai taikyti turimų lėšų ribas, ir kokios apsaugos priemonės taikomos skaitmeninio euro naudotojams, pavyzdžiui, teisė prieštarauti arba apskųsti sprendimus, pagrįstus turimų lėšų ribos taikymu.

42. Pasiūlymo 17 straipsniu ribojami mokesčiai, kuriuos MPT gali taikyti naudotojams už naudojimąsi mokėjimo skaitmeniniais eurais paslaugomis. EDAV ir EDAPP pažymi, kad stebėdamas, kaip MPT laikosi šios nuostatos, ECB gali tvarkyti asmens duomenis, nes ECB turėtų teisę reikalauti, kad MPT pateiktų *„visą informaciją, būtiną“* šio straipsnio nuostatų vykdymui užtikrinti. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP mano, kad plati nuoroda į *„visą būtiną informaciją“* gali turėti neproporcingą poveikį praktiniam asmens duomenų rinkimui. EDAV ir EDAPP rekomenduoja nurodyti, kad ši nuostata turėtų būti taikoma pagal duomenų apsaugos taisykles, atsižvelgiant į duomenų tvarkymo tikslus, įskaitant duomenų kiekio mažinimo principą. ECB prašymai pateikti informaciją visada turėtų būti pateikiami raštu, pagrįsti ir nereguliarūs, jie neturėtų būti susiję su visu susistemintu asmens duomenų rinkiniu ar dėl jų susisteminti asmens duomenų rinkiniai neturėtų būti susiejami tarpusavyje[43].

8 VII SKYRIUS. TECHNINĖS SAVYBĖS

8.1 Internetinio ir neinternetinio mokėjimo skaitmeniniais eurais būdai

43. EDAV ir EDAPP atkreipia dėmesį į tai, kad skaitmeninis euras būtų prieinamas dviem būdais: internetiniu ir neinternetiniu[44]. EDAV ir EDAPP tvirtai pritaria tam, kad būtų įvestas neinternetinio mokėjimo būdas, nes, palyginti su internetinio mokėjimo būdu, būtų užtikrintas didesnis privatumo lygis. Visų pirma EDAV ir EDAPP palankiai vertina tai, kad pagal pasiūlymo 23 straipsnio 1 dalį skaitmeninis euras bus prieinamas tiek internetinėms, tiek neinternetinėms mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijoms nuo pirmo skaitmeninio euro išleidimo.

44. Dėl internetinio naudojimo būdo EDAV ir EDAPP pažymi, kad, kaip nurodyta pasiūlymo 13 straipsnio 6 dalyje, siejamoje su pasiūlymo 9 konstatuojamąja dalimi, sutartis dėl tokių sąskaitų ir paslaugų teikimo pasirašytų naudotojai ir MPT, t. y. ne naudotojai ir ECB. Šis požiūris yra sveikintinas, nes jis atspindi decentralizuotą skaitmeninio euro (t. y. per MPT) įgyvendinimą, o ne centralizuotą metodą, kurį visiškai valdo Eurosistema.

45. EDAV ir EDAPP pažymi, kad pagal pasiūlymo 22 straipsnio 3 dalį *„[k]iekviena mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaita turi unikalų mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitos numerį“.* Tačiau, kaip jau nurodyta šios nuomonės 4 skirsnyje, terminas *„unikalus mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitos numeris“* nėra apibrėžtas pasiūlymo 2 straipsnyje. Kadangi tokios apibrėžties nėra, kyla klausimų dėl to: i) kas bus atsakingas už šio identifikatoriaus apibrėžimo taisykles; ii) kaip identifikatorius būtų sukurtas: decentralizuotai, pavyzdžiui, kiekvienam MPT apibrėžus savo formatą, arba labiau centralizuotai, pavyzdžiui, apibrėžus ECB;

[43] BDAR 31 konstatuojamoji dalis.
[44] Pasiūlymo 23 straipsnio 1 dalis.

ir iii) kas būtų įtraukta į šį identifikatorių. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja apibrėžti tokius elementus naujoje sąvokos *„unikalus mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitos numeris“* apibrėžtyje pagal 2 straipsnį ir visas būtinas veiklos nuostatas dėl jo suteikimo 22 straipsnyje.

8.2 Sąlyginės mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijos

46. EDAV ir EDAPP pabrėžia, jog svarbu užtikrinti, kad skaitmeninis euras nebūtų *„programuojamieji pinigai“*. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP pabrėžia skirtumą tarp programuojamųjų pinigų, kurie pasiūlyme apibrėžti kaip *„skaitmeninių pinigų vienetai, kuriems būdinga kiekvieno vieneto visišką pakeičiamumą ribojanti logika“*[45], ir sąlyginių mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijų, kurios suprantamos kaip mokėjimo operacijos, nurodomos automatiškai įvykdžius iš anksto nustatytas sąlygas (pvz., periodiškai mokama įmoka), dėl kurių susitarė mokėtojas ir lėšų gavėjas[46].

47. Toks skirtumas numatytas pasiūlymo 24 straipsnio 2 dalyje dėl sąlyginių mokėjimo operacijų, kurioje aiškiai draudžiama skaitmeninius eurus laikyti programuojamaisiais pinigais. Be to, 55 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad *„<...> [s]ąlyginių mokėjimų tikslas ar poveikis neturėtų būti skaitmeninio euro, kaip programuojamųjų pinigų, naudojimas“.* Be to, 12 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad skaitmeninis euras turi būti konvertuojamas į eurų banknotus ir monetas nominaliąja verte, o tai dar kartą parodo skaitmeninio euro neprogramuojamąjį pobūdį, nes nesusieja skaitmeninio euro su konkrečiais naudojimo būdais.

48. EDAV ir EDAPP palankiai vertina šias specifikacijas ir primygtinai rekomenduoja teisėkūros institucijoms šias nuostatas palikti pasiūlyme. Iš tiesų, žvelgiant iš privatumo ir duomenų apsaugos perspektyvos, programuojamasis skaitmeninis euras keltų nepriimtiną didelę duomenų apsaugos riziką. Pavyzdžiui, tai galėtų leisti nustatyti skaitmeninio euro naudotojo išlaidų įpročius jau skaitmeninio euro išleidimo metu arba paskatinti įdiegti papildomus mechanizmus, užtikrinančius, kad naudotojai nesugebėtų apeiti nurodymų, ribojančių skaitmeninio euro naudojimą.

8.3 Europinės skaitmeninės tapatybės dėklės

49. Siekiant gauti prieigą prie mokėjimo skaitmeniniais eurais paslaugų ir jomis naudotis, pasiūlyme būtų numatyta, kad skaitmeninio euro naudotojai galėtų naudotis vartotojo sąsajos paslaugomis, kurias sukūrė MPT ir ECB[47]. Tokios vartotojo sąsajos paslaugos apibrėžiamos kaip *„visi komponentai, būtini paslaugoms teikti skaitmeninio euro naudotojams, kurie sąveikauja per nustatytas sąsajas su galiniais sprendimais ir kitomis vartotojo sąsajos paslaugomis“*[48]. Šios vartotojo sąsajos paslaugos *„<...> turi būti sąveikios su europinėmis skaitmeninės tapatybės dėklėmis arba į jas integruotos“,* o pastarųjų funkcijomis platesne prasme gali naudotis skaitmeninio euro naudotojai, kurie to prašo[49].

---

[45] Pasiūlymo 2 straipsnio 18 dalis.
[46] Pasiūlymo 2 straipsnio 17 dalis.
[47] Pasiūlymo 28 straipsnio 1 dalis. 2 dalyje priduriama, kad ECB neturi prieigos prie jokių asmens duomenų, susijusių su ECB sukurtomis ir MPT naudojamomis vartotojo sąsajos paslaugomis.
[48] Pasiūlymo 2 straipsnio 20 dalis.
[49] Pasiūlymo 25 straipsnio 1 ir 2 dalys.

50. EDAV ir EDAPP primena, kad numatomas[50] pasiūlymo dėl Reglamento, kuriuo nustatomos europinės skaitmeninės tapatybės dėklės, dėl kurio šiuo metu deramasi[51], techninis įgyvendinimas galiausiai nulems, ar reikėtų integruoti papildomas duomenų apsaugos priemones, ar jo struktūra bus parengta laikantis duomenų apsaugos teisės aktų[52].

51. EDAV ir EDAPP pažymi, kad tinkamą mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitos naudotojo tapatybės nustatymą vykdo MPT, atlikdami atitinkamus „pažink savo klientą“ patikrinimus prisijungimo etape, kuriam galėtų būti naudojamos europinės skaitmeninės tapatybės dėklės. EDAV ir EDAPP palankiai vertina, kad tuo tikslu pagal pasiūlymo 25 straipsnio 2 dalį europinės skaitmeninės tapatybės dėklės būtų naudojamos tik skaitmeninio euro naudotojų prašymu, o ne kaip numatytoji nuostata, vadovaujantis duomenų kiekio mažinimo pagrindiniu duomenų apsaugos principu ir duomenų valdytojų prievole užtikrinti pritaikytąją ir standartizuotąją duomenų apsaugą[53].

8.4 Atsiskaitymas

52. EDAV ir EDAPP pažymi, kad galutinis atsiskaitymas už internetines mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijas būtų atliekamas Eurosistemos priimtoje atsiskaitymo skaitmeniniais eurais infrastruktūroje[54]. Tai kitoks metodas, palyginti su atsiskaitymais už elektroninių privačių mokėjimų operacijas, kurias mokėjimo įstaigos atlieka decentralizuotai ir kai Eurosistema neturi prieigos prie mokėjimo operacijų. EDAV ir EDAPP pripažįsta, kad atsiskaitymus makrolygiu už internetines mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijas turės vykdyti ECB, nes skaitmeniniai eurai, kurie nėra deponuoti bankų lygmeniu, yra tiesioginis įsipareigojimas ECB ir nacionaliniams centriniams bankams[55], todėl jie turi būti apskaitomi ECB lygiu.

53. Kartu EDAV ir EDAPP pabrėžia, kad ECB patvirtintoje atsiskaitymų infrastruktūroje centralizuotai būtų saugomi duomenys apie visus asmenis, kurie naudojasi skaitmeniniais eurais internetu, ir į juos būtų įtraukta slapta informacija, pavyzdžiui, naudotojo autentiškumo patvirtinimo duomenys[56]. Dėl centralizuotai saugomų duomenų apimties ir pobūdžio bet koks duomenų saugumo pažeidimas galėtų sukelti rimtą žalą labai dideliam asmenų skaičiui. EDAV ir EDAPP yra pasirengę padėti įvertinti tinkamas apsaugos priemones, kurias reikia įgyvendinti šiuo atžvilgiu.

---

[50] https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/eudi-wallet-implementation.
[51] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3556.
[52] EDAPP, „Oficialios pastabos dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 910/2014, dėl Europos skaitmeninės tapatybės sistemos sukūrimo“, 2021 m. liepos 21 d., p. 2, kurias galima rasti adresu https://edps.europa.eu/system/files/2021-07/21-07-28_formal_comments_2021-0598_d-1609_european_digital_identity_en.pdf.
[53] BDAR 5 straipsnio 1 dalies c punktas ir 25 straipsnio 1 ir 2 dalys.
[54] Pasiūlymo 30 straipsnio 2 dalis ir 64 konstatuojamoji dalis.
[55] Pasiūlymo 9 konstatuojamoji dalis.
[56] Prie pasiūlymo pridedamo IV priedo 2 punktas.

54. Atsižvelgdami į tai, EDAV ir EDAPP palankiai vertina pasiūlymo 71 konstatuojamąją dalį, kurioje nurodoma, kad *„<...> [a]tsiskaitymas atliekant operacijas skaitmeniniais eurais vyks taip, kad nei Europos Centrinis Bankas, nei nacionaliniai centriniai bankai negalėtų priskirti duomenų skaitmeninio euro naudotojui, kurio tapatybė nustatyta arba gali būti nustatyta“*. EDAV ir EDAPP taip pat palankiai vertina 76 konstatuojamąją dalį, kurioje nurodyta, kad *„Europos Centrinis Bankas ir nacionaliniai centriniai bankai gali tvarkyti asmens duomenis tiek, kiek tai būtina tinkamam skaitmeninio euro veikimui užtikrinti“*. Kartu EDAV ir EDAPP atkreipia dėmesį į tai, kad pasiūlyme nenustatyta privaloma pareiga, kuria būtų užtikrintas operacijų duomenų pseudoniminimas ECB ir nacionalinių centrinių bankų atžvilgiu. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja į pasiūlymo įgyvendinimo sąlygas įtraukti aiškų įpareigojimą ECB ir nacionalinių centrinių bankų atžvilgiu pseudoniminti operacijų duomenis, o ne tik nurodyti tai pasiūlymo 76 konstatuojamojoje dalyje.

8.5 Bendras sukčiavimo nustatymo ir prevencijos mechanizmas

55. EDPPI ir EDAPP pažymi, kad pasiūlymo 32 straipsnio 1 dalyje kalbama apie sukčiavimo nustatymo ir prevencijos mechanizmą (toliau – SNPM), kurį ECB gali nuspręsti sukurti, kad palengvintų sukčiavimo nustatymo ir prevencijos uždavinius, kuriuos MPT turi vykdyti pagal Direktyvą (ES) 2015/2366 *„<...> kad būtų užtikrintas sklandus ir veiksmingas skaitmeninio euro veikimas“*. SNPM gali tiesiogiai valdyti ECB arba ECB paskirti PPT. EDAV ir EDAPP teigiamai vertina tai, kad 32 straipsnio 2 dalyje būtų nustatyta ECB pareiga konsultuotis su EDAPP prieš rengiant išsamią informaciją apie SNPM veikimo elementus.

56. Pagal 32 straipsnio 3 dalį SNPM: *„įvertinama internetinių operacijų skaitmeniniais eurais rizika tikruoju laiku, išimtinai naudojantis mokėjimo paslaugų teikėjų paslaugomis, prieš įtraukiant operaciją į atsiskaitymo skaitmeniniais eurais infrastruktūrą“* [57] ir *„mokėjimo paslaugų teikėjams padedama nustatyti nesąžiningas operacijas, susijusias su internetinėmis mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijomis, kurios buvo įvykdytos“*[58].

57. Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, kad MPT jau vykdo sukčiavimo nustatymo veiklą, visų pirma vykdydami savo teisinius įsipareigojimus pagal Antrąją mokėjimo paslaugų direktyvą[59]. Be to, 32 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad MPT taip pat vykdo tokią sukčiavimo nustatymo veiklą naudojant skaitmeninį eurą. Be to, 68 konstatuojamojoje dalyje paaiškinama, kad numatomas SNPM yra būtinas, nes „<...> *galima užtikrinti didesnį [sukčiavimo nustatymo laiku] veiksmingumą, jei iš kitų mokėjimo paslaugų teikėjų gaunama informacija apie galimai nesąžiningą veiklą.“* Toje pačioje konstatuojamojoje dalyje taip pat priduriama, kad *„[š]i bendra sukčiavimo nustatymo funkcija egzistuoja panašiose mokėjimo sistemose ir yra būtina norint*

[57] COM (2023) 369 *final*, 32 straipsnio 3 dalies a punktas.
[58] COM (2023) 369 *final*, 32 straipsnio 3 dalies b punktas.
[59] Žr. 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/2366 dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2002/65/EB, 2009/110/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 ir panaikinama Direktyva 2007/64/EB (Tekstas svarbus EEE), 72 straipsnio 2 dalį.
OL L 337, 2015 12 23, p. 35–127.

pasiekti akivaizdžiai mažus sukčiavimo rodiklius, kad skaitmeninis euras išliktų saugus tiek vartotojams, tiek prekybininkams“.

58. EDAV ir EDAPP pripažįsta, kad sukūrus SNPM būtų galima laiku „*veiksmingiau*“ nustatyti sukčiavimo atvejus. Vis dėlto EDAV ir EDAPP mano, kad vien to, jog sukčiavimo nustatymas laiku taptų veiksmingesnis, savaime nepakanka, kad pagal Chartiją būtų suvaržomos pagrindinės teisės į privatų gyvenimą ir duomenų apsaugą, kurį sukeltų numatoma sistema. Be to, EDAV ir EDAPP mano, kad pasiūlyme nenumatytos aiškios ir tikslios taisyklės, reglamentuojančios numatomo SNPM taikymo sritį ir taikymą, įskaitant paramos, kurią ECB teiks MPT, pobūdį. Pavyzdžiui, 68 konstatuojamojoje dalyje, atrodo, daroma prielaida, kad SNPM vaidmuo būtų panašus į bendrąją funkciją, kuri egzistuoja kitose mokėjimo sistemose. Tačiau pasiūlymo 32 straipsnyje nedaromas skirtumas tarp ECB, kaip institucijos, atsakingos už bendros kovos su sukčiavimu veiklos priežiūros sistemos stebėseną, vaidmens ir užduočių, ir MPT vaidmens ir uždavinių. Todėl EDAV ir EDAPP mano, kad pasiūlymo 32 straipsnyje trūksta numatomumo, o tai kenkia teisiniam tikrumui ir galimybei įvertinti tokios priemonės nustatymo būtinybę, kuri yra būtina sąlyga kiekvienam pagrindinės teisės į duomenų apsaugą apribojimui pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį.

59. Be to, nors EDAV ir EDAPP pripažįsta, kad komercinėse mokėjimo sistemose egzistuoja bendros sukčiavimo nustatymo funkcijos, kaip pabrėžta 68 konstatuojamojoje dalyje, EDAV ir EDAPP primena, kad ši veikla grindžiama įvairių technologijų naudojimu – nuo tradicinių sprendimų, grindžiamų taisyklėmis pagrįstu sukčiavimo nustatymu, iki sistemų, grindžiamų analize tikruoju laiku, mašininiu mokymusi ir dirbtiniu intelektu, o visa tai reiškia, kad reikia tvarkyti didelius asmens duomenų kiekius[60]. Todėl, siekiant užtikrinti pagrindinių teisių apsaugą šiuo atveju, reikia atidžiai apsvarstyti vykdomo asmens duomenų tvarkymo būtinumą ir proporcingumą, taip pat patikimas apsaugos priemones. Šis vertinimas yra dar svarbesnis svarstant tokią sistemą, kaip numatomas SNPM.

60. Darytina išvada, kad EDAV ir EDAPP mano, jog pasiūlyme nepakankamai įrodoma, kad ECB privalo sukurti bendrą ECB valdomą SNPM ir numatyti tinkamas apsaugos priemones, būtinas, kad duomenų tvarkymas atitiktų proporcingumo principą. Todėl EDAPP ir EDAPP ragina teisėkūros institucijas toliau įrodinėti tokią būtinybę arba, jei tokia būtinybė nebūtų įrodyta, apsvarstyti duomenų apsaugos požiūriu mažiau intervencines priemones. Tuo atveju, jei įrodomas tokio mechanizmo būtinumas, turėtų būti apibrėžtos konkrečios apsaugos priemonės, įskaitant dėl atitinkamo duomenų saugojimo apribojimo, siekiant užtikrinti, kad dėl kovos su sukčiavimu mechanizmų nebūtų pernelyg ir neproporcingai apribotos pagrindinės asmenų teisės ir laisvės į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą[61].

[60] Pavyzdžiui, tarptautinėse privačiose kortelių sistemose taikomi bendri sukčiavimo nustatymo mechanizmai, kuriais apdorojami įvairūs asmens duomenys, įskaitant elgsenos biometrinius duomenis, kurie naudojami vartotojų elgsenos modeliams analizuoti siekiant nustatyti sukčiavimo atvejus.

[61] Visų pirma sparti technologijų, pvz., konfidencialios kompiuterijos ir homomorfinio šifravimo, plėtra galėtų sudaryti sąlygas įdiegti dinaminius identifikatorius, kurie nereikštų nei atskirų skaitmeninio euro naudotojų tapatybės nustatymo, nei jų individualaus profiliavimo SNPM lygmeniu.

61. Galiausiai EDAV ir EDAPP pažymi, kad numatytam SNPM būtų taikomi tam tikri apribojimai ir apsaugos priemonės, įskaitant tai, kad MPT būtų įpareigoti „<...> *įgyvendin[ti] tinkamas technines ir organizacines priemones, įskaitant pažangiausias saugumo ir privatumo apsaugos priemones, kad užtikrintų, jog teikiant paramos paslaugą nebūtų galima tiesiogiai nustatyti skaitmeninio euro naudotojų tapatybės remiantis sukčiavimo nustatymo ir prevencijos mechanizmui pateikta informacija*“ [62]. Panašiai, kai ECB nusprendžia su SNPM susijusių užduočių nepavesti PPT, ECB ir nacionaliniai centriniai bankai neturėtų tiesiogiai nustatyti atskirų skaitmeninio euro naudotojų tapatybės[63]. Tuo pat metu 68 konstatuojamojoje dalyje aiškinama, kad informacijos perdavimui tarp MPT ir SNPM turėtų būti taikomos moderniausios saugumo ir privatumo apsaugos priemonės, siekiant užtikrinti, kad SNPM nebūtų galima nustatyti atskirų skaitmeninio euro naudotojų tapatybės.

62. Nepaisant poreikio toliau pagrįsti SNPM būtinumą ir proporcingumą, kaip nurodyta pirmiau, EDAV ir EDAPP taip pat mano, kad nei PPT, nei ECB ar nacionaliniai centriniai bankai neturėtų galėti nustatyti skaitmeninio euro naudotojų tapatybės remiantis SNPM pateikta informacija, laikantis BDAR 4 straipsnio 5 dalyje pateiktos pseudoniminimo apibrėžties. Todėl pasiūlymo 32 straipsnio 4 dalis ir 35 straipsnio 7 dalis turėtų būti iš dalies pakeistos, atsižvelgiant į BDAR 4 straipsnio 5 dalyje pateiktą pseudoniminimo apibrėžtį, nurodant, kad MPT ir ECB bei nacionaliniai centriniai bankai turėtų įgyvendinti tinkamas technines ir organizacines priemones, kuriomis būtų užtikrinta, kad asmens duomenys būtų tvarkomi taip, kad nenaudojant papildomos informacijos asmens duomenys nebebūtų priskiriami konkrečiam skaitmeninio euro naudotojui. Be to, EDAV ir EDAPP rekomenduoja priimti tinkamiausias PDT, kuriomis būtų užtikrintas aukščiausias duomenų apsaugos lygis, kartu atsižvelgiant į atitinkamus naudingumo ir masto poreikius.

9 KIBERNETINIS SAUGUMAS IR VEIKLOS ATSPARUMAS

63. EDAV ir EDAPP pripažįsta, kad IT ir kibernetinio saugumo požiūriu mokėjimams skaitmeniniais eurais gali kilti rizika. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP primena, kaip pabrėžta prie pasiūlymo pridėtame poveikio vertinime[64], kad MPT ir PPT bus taikomas Skaitmeninės veiklos atsparumo aktas[65], o Eurosistemai turėtų būti taikomas naujasis Kibernetinio saugumo reglamentas[66], dėl kurio šiuo metu vyksta derybos.

64. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja į konstatuojamąją dalį įtraukti nuorodą į taikytiną kibernetinio saugumo teisinę sistemą.

---

[62] Pasiūlymo 32 straipsnio 4 dalis.
[63] Pasiūlymo 35 straipsnio 7 dalis.
[64] SWD(2023) 233 *final*, p. 87.
[65] 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2554 dėl skaitmeninės veiklos atsparumo finansų sektoriuje, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 1060/2009, (ES) Nr. 648/2012, (ES) Nr. 600/2014, (ES) Nr. 909/2014 ir (ES) 2016/1011, PE/41/2022/INIT, OL L 333, 2022 12 27, p. 1–79.
[66] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos priemonės aukštam bendram kibernetinio saugumo lygiui Sąjungos institucijose, įstaigose, organuose ir agentūrose užtikrinti, COM(2022) 122 *final*.

65. Be to, kadangi nėra visaapimančio kibernetinio saugumo įstatymo, kuris būtų taikomas visiems susijusiems subjektams, EDAV ir EDAPP primena, kad svarbu užtikrinti nuoseklų požiūrį tarp skaitmeninio euro zonos infrastruktūros ir MPT infrastruktūros saugumo ir veiklos atsparumo. Be to, visos aukšto lygio kibernetinio saugumo ir veiklos atsparumo nuostatos, kurios yra būdingos skaitmeninio euro infrastruktūrai ir kurios nebūtų įtrauktos į pirmiau minėtą kibernetinio saugumo sistemą (pavyzdžiui, galimos nuorodos į sertifikavimą), turėtų būti įtrauktos į šio pasiūlymo teisėkūros sąlygas.

10 VIII SKYRIUS. PRIVATUMO IR DUOMENŲ APSAUGA

66. EDAV ir EDAPP palankiai vertina pasiūlymo 70 konstatuojamojoje dalyje nurodytą tikslą ir primena, kad reikia nustatyti aukštą privatumo ir duomenų apsaugos lygį, kad būtų užtikrintas europiečių pasitikėjimas būsimu skaitmeniniu euru ir kitų Chartijoje įtvirtintų teisių ir laisvių įgyvendinimas. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP primena, kad, siekiant šio tikslo, teisės aktuose turėtų būti konkrečiai ir aiškiai aptarti skaitmeninio euro asmens duomenų apsaugos aspektai[67].

67. Atsižvelgdami į tai, EDAV ir EDAPP palankiai vertina tai, kad VIII skyriuje nustatyti tikslai, kuriais asmens duomenys gali būti tvarkomi siekiant įvesti skaitmeninį eurą. Šiame skyriuje taip pat siekiama apibrėžti atitinkamas MPT, ECB ir (arba) nacionalinių centrinių bankų ir, kai tinkama, PPT atsakomybę už apdorojimo operacijas. Tačiau, kaip nurodyta toliau[68], EDAV ir EDAPP mano, kad teisėkūros institucijos turėtų pateikti papildomų paaiškinimų dėl šių aspektų, taip pat dėl šioms duomenų tvarkymo operacijoms taikytinų teisinių pagrindų.

68. Be to, EDAV ir EDAPP palankiai vertina požiūrį, kurio laikomasi pasiūlyme, kuriuo siekiama reglamentuoti asmens duomenų, kuriuos gali tvarkyti kiekvienas subjektas, dalyvaujantis skaitmeninio euro emisijoje, kategorijas, nurodytas prie pasiūlymo pridedamuose prieduose. Tuo pat metu EDAV ir EDAPP pažymi, kad šiuose prieduose ne visada pateikiamas išsamus tvarkomų asmens duomenų rūšių sąrašas, o tai kenkia teisiniam tikrumui. EDAV ir EDAPP ragina teisėkūros institucijas toliau patikslinti šiuos sąrašus, kai įmanoma, atsižvelgiant į atitinkamų suinteresuotųjų subjektų poreikius ir duomenų kiekio mažinimo principo laikymąsi bei pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos prievolę.

10.1 34 straipsnis. Mokėjimo paslaugų teikėjų atliekamas duomenų tvarkymas

69. EDAV ir EDAPP pripažįsta, kad pasiūlymo 34 straipsnio 1 dalimi siekiama apibrėžti tikslus, kuriais MPT tvarkys asmens duomenis teikdami su skaitmeniniu euru susijusias paslaugas. Tačiau nuoroda į žodžius *„įskaitant“* pasiūlymo 34 straipsnio 1 dalies a ir c punktuose sukelia teisinį netikrumą dėl tikslių tikslų, kuriais MPT gali tvarkyti asmens duomenis. EDAV ir EDAPP mano, kad tikslai turėtų būti išreikšti ne bendrais bruožais, o aiškiai ir tiksliai ir objektyviai susiję su jiems pagal pasiūlymą pavestomis užduotimis. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja

[67] EDAV pareiškimas 04/2022 dėl siūlomų skaitmeninio euro modelių iš privatumo ir duomenų apsaugos perspektyvos, priimtas 2022 m. spalio 10 d., kurį galima rasti adresu https://edpb.europa.eu/system/files/2022-10/edpb_statement_20221010_digital_euro_en.pdf

[68] Žr. šios nuomonės 74–76, 81, 85 ir 86 punktus.

34 straipsnio 1 dalies a ir c punktuose išsamiai nurodyti atitinkamas MPT patikėtas užduotis, dėl kurių pagal pasiūlymą gali būti tvarkomi asmens duomenys.

Teisiniai pagrindai, taikomi MPT atliekamam duomenų tvarkymui

70. EDAV ir EDAPP mano, kad pasiūlyme nėra pakankamai aišku, kokiu teisiniu pagrindu MPT remsis tvarkydami duomenis pasiūlymo 34 straipsnio 1 dalyje nurodytais tikslais, nes jame pateikiamos nuorodos į rėmimąsi viešuoju interesu ir teisine prievole. Visų pirma pasiūlyme teigiama, kad pasiūlymo 34 straipsnio 1 dalyje išvardytas užduotis MPT vykdo gindami *„viešąjį interesą“*, o tai reiškia, kad MPT, tvarkydami naudotojų asmens duomenis pasiūlymo 34 straipsnyje išvardytais tikslais, atlieka viešojo intereso užduotį pagal BDAR 6 straipsnio 1 dalies e punktą. Be to, EDAV ir EDAPP atkreipia dėmesį į tai, kad nors pasiūlymo 73 konstatuojamojoje dalyje aiškiai daroma nuoroda į BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punktą ir pripažįstama, kad MPT atliekamas duomenų tvarkymas *yra „būtina[s] siekiant įvykdyti teisinę pareigą, kuri duomenų valdytojui taikoma pagal šį reglamentą“*, joje taip pat teigiama, kad asmens duomenų tvarkymas 34 straipsnio 1 dalies a–c punktuose nurodytų užduočių tikslais yra *„viešojo intereso užduotys, kurios yra labai svarbios siekiant apsaugoti skaitmeninį eurą naudojančius piliečius, taip pat užtikrinti Sąjungos finansų sistemos stabilumą ir vientisumą“.* Priešingai, pasiūlymo 73 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad MPT taip pat gali tvarkyti asmens duomenis, kad įvykdytų esamas užduotis gindami viešąjį interesą arba laikydamiesi Sąjungos teisėje nustatytos teisinės prievolės.

71. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP norėtų pakartoti, kad pagal BDAR asmens duomenų tvarkymas yra teisėtas tik tuo atveju ir tiek, kiek taikomas tinkamas teisinis pagrindas pagal BDAR 6 straipsnio 1 dalį, o vieno iš šių šešių pagrindų taikymas turi būti nustatytas prieš pradedant duomenų tvarkymo veiklą ir atsižvelgiant į konkretų tikslą[69]. Visų pirma, nors EDAV ir EDAPP supranta Komisijos nuomonę, kad skaitmeninis euras yra viešoji bendros gerovės prekė, EDAV ir EDAPP laikosi nuomonės, kad tiek, kiek pasiūlymo 34 straipsnio 1 dalies a–c punktuose išvardyti tikslai yra susiję su teisiniais įsipareigojimais, kurie MPT taikomi pagal šį pasiūlymą[70], BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punktas atrodo tinkamiausias šios duomenų tvarkymo veiklos pagrindas. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja teisėkūros institucijoms pasiūlymo 73 konstatuojamojoje dalyje ir 34 straipsnyje paaiškinti, kad duomenų tvarkymas, kuris turi būti atliekamas pagal pasiūlymo 34 straipsnio 1 dalies a–c punktus, vykdomas remiantis teisine prievole (BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punktas).

---

[69] EDAV gairės Nr. 05/2020 dėl sutikimo pagal Reglamentą 2016/679, 121 punktas, kurias galima rasti adresu https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_202005_consent_en.pdf (59 išnašoje taip pat daroma nuoroda į tai, kad duomenų valdytojai privalo informuoti duomenų subjektus apie tai, kokiu teisiniu pagrindu jie remiasi atlikdami kiekvieną duomenų tvarkymą pagal BDAR 13 straipsnio 1 dalies c punktą ir BDAR 14 straipsnio 1 dalies c punktą).

[70] Žr., pvz., terminą „turi“, vartojamą 13 straipsnio 2 dalyje („[MPT] <...> ***suteikia*** *galimybę skaitmeninio euro naudotojams rankiniu būdu arba automatiškai papildyti savo mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitas <...> arba pakeisti*“), 3 dalyje („[MPC] ***suteikia*** *galimybę naudotis keitimo į skaitmeninius eurus ir keitimo iš skaitmeninių eurų funkcijomis*“), 4 dalyje (*„[MPT] skaitmeninio euro naudotojams* ***suteikia*** *galimybę <...>“),* 16 straipsnio 1 dalyje *(„[MPT] <...>* ***taiko*** šiuos apribojimus mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitoms*“),* taip pat 23 straipsnio 1 dalyje *(„naudotis skaitmeniniu euru nuo pirmosios skaitmeninio euro emisijos* ***turi*** *būti galima vykdant tiek internetines, tiek neinternetines mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijas“),* pasiūlymo 30 straipsnio 3 dalyje *(„galutinis atsiskaitymas už neinternetines mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijas* ***atliekamas*** *atnaujinant įrašus apie atitinkamas turimas skaitmeninio euro sumas mokėtojo ir gavėjo vietiniuose kaupikliuose“* (išskirta papildomai).

72. Be to, EDAV ir EDAPP rekomenduoja pasiūlymo 73 konstatuojamojoje dalyje ir 34 straipsnyje paaiškinti, kad pagal pasiūlymo 34 straipsnio 1 dalies d ir e punktus vykdoma duomenų tvarkymo veikla grindžiama teisine prievole (BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punktas), nes tai yra tinkamiausias teisinis pagrindas, atsižvelgiant į tai, kad duomenų tvarkymo šiais tikslais reikalaujama pagal Sąjungos teisės aktus.

73. Be to, EDAV ir EDAPP nori paaiškinti, kad 34 straipsnyje nurodytas teisinis pagrindas neturėtų būti taikomas mokėjimo skaitmeniniais eurais paslaugoms, kurias sukūrė ir teikia MPT papildydami pagrindines mokėjimo skaitmeniniais eurais paslaugas[71], kurioms būtų taikomas BDAR 6 straipsnio 1 dalies b punktas arba BDAR 6 straipsnio 1 dalies a punktas, atsižvelgiant į tai, kad šioms paslaugoms taikoma Direktyva (ES) 2015/2366[72].

MPT tvarkomų asmens duomenų rūšys

74. Pasiūlymo 34 straipsnio 2 dalyje paaiškinamos asmens duomenų, kurie turi būti tvarkomi 34 straipsnio 1 dalies a–c punktuose išvardytais tikslais, kategorijos, kurios yra nurodytos pasiūlymo III priede. EDAV ir EDAPP mano, kad III priede būtų naudinga išsamiau apibrėžti tikslią duomenų, kuriuos gali tvarkyti MPT, rūšį. Aiški asmens duomenų rūšių apibrėžtis yra dar svarbesnė, nes tam, kad BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punkte nurodytas teisinis pagrindas būtų galiojantis, pati teisinė prievolė turi būti tiksli, turėti pakankamai aiškų teisinį pagrindą, susijusį su jos reikalaujamu asmens duomenų tvarkymu, ir duomenų valdytojas neturi turėti pernelyg didelės diskrecijos sprendžiant, kaip laikytis šios teisinės pareigos[73].

75. Visų pirma EDAV ir EDAPP rekomenduoja teisėkūros institucijoms išsamiau apibrėžti asmens duomenų rūšis, kurios būtų priskiriamos šioms duomenų kategorijoms:
    - *„naudotojo identifikatorius“* III priedo 1 punkto i papunktyje, dėl kurio III priedo 3 punkto i papunktyje nurodyta, kad jis, be kita ko, gali apimti *„vietinių kaupiklių turėtojų vardą ir pavardę (pavadinimą)“* [74]. Be to, EDAV ir EDAPP pažymi, kad sąvoka *„naudotojo identifikatorius“* taip pat vartojama III priedo 3 punkto i papunktyje, kuris taikomas duomenų tvarkymui teikiant skaitmeninį eurą ne internetu (34 straipsnio 1 dalies c punktas). Tačiau pagal 2 straipsnio 27 dalį *„naudotojo identifikatorius – <...> mokėjimo paslaugų teikėjo sukurtas unikalus identifikatorius <...> internetinio atsiskaitymo skaitmeniniais eurais tikslais <...>“*, o tai, atrodo, prieštarauja šio termino vartojimui III priedo 3 dalies i punkte.
    - *„informacija apie mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitas“* III priedo 1 dalies iii punkte. Nors EDAV ir EDAPP pažymi, kad tai gali būti *„informacija apie skaitmeninio euro naudotojo turimus skaitmeninius eurus ir unikalus mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitos numeris“*,

[71] Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP pažymi, kad pagal 30 konstatuojamąją dalį tikslų šių paslaugų pobūdį apibūdins MPT, todėl jos nėra apibrėžtos pasiūlyme.

[72] Dėl BDAR 6 straipsnio 1 dalies b punkto ir 6 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunkčio taikymo, atkreipiame dėmesį į 2020 m. gruodžio 15 d. priimtas EDAV gaires 06/2020 dėl Antrosios mokėjimo paslaugų direktyvos ir BDAR sąveikos, kurias galima rasti adresu https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_202006_psd2_afterpublicconsultation_en.pdf.

[73] Žr. BDAR 6 straipsnio 1 dalies c punktą, 6 straipsnio 3 dalies a punktą ir 41 konstatuojamąją dalį.

[74] Žr. šios nuomonės 4 skirsnį.

III priedo 1 dalies iii punkte nepakankamai aiškiai nurodyta, kokie kiti asmens duomenys patektų į šią kategoriją;

- *„informacija apie internetines mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijas“* III priedo 1 dalies iv punkte. Nors EDAV ir EDAPP pažymi, kad tai gali būti *„operacijos identifikatorius ir operacijos suma“*, III priedo 1 dalies iv punkte nepakankamai aiškiai nurodyta, kokie kiti asmens duomenys patektų į šią kategoriją;
- *„unikalus mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitos numeris“* III priedo 2 punkto iii papunktyje. Atsižvelgiant į tai, kad pasiūlymo 2 straipsnyje nepateikta jokia apibrėžtis[75], neaišku, kas būtų įtraukta į šį identifikatorių ir kaip bei kas jį sukurtų (t. y. ar decentralizuotai, kiekvienam MPT apibrėžiant savo formatą, ar labiau centralizuotai ECB lygiu).

76. Galiausiai EDAV ir EDAPP atkreipia dėmesį į tai, kad 34 straipsnio 1 dalies d ir e punktuose nurodytais tikslais nėra išvardytų asmens duomenų kategorijų ir tipų, ir rekomenduoja teisėkūros institucijoms III priede išsamiau išdėstyti šiais tikslais tvarkomų asmens duomenų kategorijų ir konkrečių tipų sąrašus.

MPT atsakomybės pasidalijimas

77. Pagal pasiūlymo 34 straipsnio 3 dalį MPT turi būti laikomi asmens duomenų, tvarkomų pasiūlymo 34 straipsnio 1 dalyje nurodytais tikslais, valdytojais. Pasiūlyme taip pat nurodoma, kad tais atvejais, kai vieno MPT turima mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaita yra susieta su kito MPT turima mokėjimo ne skaitmeniniais eurais sąskaita pagal pasiūlymo 13 straipsnio 4 dalį, šie MPT turi būti bendri duomenų valdytojai. EDAV ir EDAPP nori priminti, kad pagal BDAR 26 straipsnio 1 dalį, jei pagal šį pasiūlymą nebus nustatyta atitinkama atsakomybė, bendri duomenų valdytojai turės nustatyti savo atitinkamas pareigas, susijusias su tokiu duomenų tvarkymu, visų pirma kiek tai susiję su naudojimusi duomenų subjekto teisėmis ir prievolėmis teikti informaciją pagal BDAR 13 ir 14 straipsnius[76].

MPT pareiga įgyvendinti tinkamas technines ir organizacines priemones

78. EDAV ir EDAPP palankiai vertina tai, kad į pasiūlymo 34 straipsnio 4 dalį įtraukta MPT pareiga įgyvendinti tinkamas technines ir organizacines priemones, įskaitant pažangiausias saugumo ir privatumo apsaugos priemones, kad bet kokie asmens duomenys, perduodami ECB arba nacionaliniams centriniams bankams ar PPT, negalėtų tiesiogiai nustatyti atskirų skaitmeninio euro naudotojų tapatybės. Tačiau, siekdami sustiprinti šią pareigą, EDAV ir EDAPP rekomenduoja nurodyti, kad tokiomis priemonėmis turėtų būti užtikrinama, jog asmens duomenys būtų pseudoniminti taip, kad ECB ar nacionaliniai centriniai bankai nebegalėtų priskirti šių duomenų konkrečiam skaitmeninio euro naudotojui, nenaudodami papildomos informacijos.

[75] Žr. šios nuomonės 4 skirsnį.
[76] Žr. EDAV gairių 07/2020 dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“, priimtų 2021 m. liepos 7 d., 161–170 punktus; jas galima rasti adresu https://edpb.europa.eu/system/files/2023-10/EDPB_guidelines_202007_controller processor_final_en.pdf.

10.2 35 straipsnis. Europos Centrinio Banko ir nacionalinių centrinių bankų atliekamas asmens duomenų tvarkymas

Teisinis pagrindas, taikomas ECB ar nacionalinių centrinių bankų atliekamam duomenų tvarkymui

79. Pasiūlymo 35 straipsnyje apibrėžiami uždaviniai, dėl kurių ECB ir nacionaliniai centriniai bankai gali tvarkyti asmens duomenis, kad atliktų *„viešojo intereso užduotį arba vykd[ytų] viešosios valdžios funkcijas“*. Tačiau pasiūlyme nėra aiškios nuorodos į teisinį pagrindą, kuriuo jie remsis tvarkydami duomenis pasiūlymo 35 straipsnio 1 dalyje nurodytais tikslais. Pasak EDAV ir EDAPP, pasiūlymo 35 straipsnio 1 dalyje išvardytus duomenų tvarkymo veiksmus ECB ir nacionaliniai centriniai bankai gali atlikti gindami viešąjį interesą arba vykdydami viešosios valdžios įgaliojimus. Todėl, siekiant paaiškinti ECB atliekamo duomenų tvarkymo teisinį pagrindą, EDAV ir EDAPP rekomenduoja teisėkūros institucijoms pasiūlymo 76 konstatuojamojoje dalyje daryti aiškesnę nuorodą į BDAR 6 straipsnio 1 dalies e punktą ir ESDAR 5 straipsnio 1 dalies a punktą.

Dėl atsakomybės pasidalijimo tarp MPT ir ECB ar nacionalinių centrinių bankų

80. EDAV ir EDAPP pripažįsta, kad ECB arba nacionaliniai centriniai bankai ir MPT laikomi atskirais duomenų valdytojais, kai MPT perduoda asmens duomenis ECB arba nacionaliniams centriniams bankams, kad jie galėtų atlikti savo užduotis pagal pasiūlymo 35 straipsnio 1 dalį. Pažymėdami, kad skaitmeninio euro naudotojai užmegs sutartinius santykius tik su MPT (pasiūlymo 13 straipsnis), EDAV ir EDAPP norėtų pabrėžti, kad dėl šios išlygos kyla klausimas, kaip ECB arba nacionaliniai centriniai bankai, tvarkydami asmens duomenis pasiūlymo 35 straipsnio 1 dalyje išvardytais tikslais, užtikrins skaidrumo pareigą ir duomenų subjektų teisių įgyvendinimą. Visų pirma, EDAV ir EDAPP mano, kad MPT ir ECB arba nacionalinių centrinių bankų bendradarbiavimas šiuo klausimu bus labai svarbus siekiant užtikrinti duomenų subjektų teisių veiksmingumą, kaip reikalaujama BDAR, ir taip sukurti pasiūlyme siekiamą aukštą pasitikėjimo lygį.

ECB arba nacionalinių centrinių bankų tvarkomų asmens duomenų rūšys

81. Pasiūlymo 35 straipsnio 2 dalyje nurodomos IV priede išvardytos asmens duomenų kategorijos, kurias ECB ir nacionaliniai centriniai bankai gali tvarkyti 35 straipsnio 1 dalyje nurodytais tikslais. Be to, IV priede nėra pateiktas baigtinis asmens duomenų, kuriuos turi tvarkyti ECB arba nacionaliniai centriniai bankai, rūšių sąrašas, tačiau jie pateikiami neišsamiai, vartojant terminą *„įskaitant“*. EDAV ir EDAPP rekomenduoja išsamiai išvardyti asmens duomenų rūšis, o ne vartoti žodį „įskaitant“, visų pirma:
    - IV priedo 1 dalies ii punkte, kuriame kalbama apie *„informacij[os] apie internetines mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijas; informacij[os], susiet[os] su unikaliu mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitos numeriu, įskaitant operacijos sumą“*, tvarkymą.
    - IV priedo 3 dalyje, kurioje kalbama apie *„duomen[is], kurių reikia neinternetinių mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijų klastojimo analizei atlikti: informacija apie vietinį kaupiklį, įskaitant vietinio kaupiklio numerį“.*

10.3 36 straipsnis. Paramos paslaugų teikėjų atliekamas duomenų tvarkymas

82. Pasiūlymo 36 straipsnyje apibrėžiami tikslai, kuriais PPT gali tvarkyti duomenis tuo atveju, kai ECB nusprendžia pavesti jiems ginčų sprendimo mechanizmo funkcijos kūrimo ir valdymo užduotį (pasiūlymo 27 straipsnis) arba su SNPM susijusius uždavinius (pasiūlymo 32 straipsnis).

83. Be šios nuomonės 8.5 skirsnyje jau pateiktų rekomendacijų, susijusių su bendru SNPM, EDAV ir EDAPP pageidauja pateikti šias pastabas dėl pasiūlymo 36 straipsnio.

Atsakomybės paskirstymas tarp PPT ir ECB

84. Iš pasiūlymo 27 straipsnio 2 dalies, 32 straipsnio 1 dalies ir 36 straipsnio 1 dalies EDAV ir EDAPP supranta, kad nors ECB ir nacionaliniai centriniai bankai bus atsakingi už ginčų sprendimo ir bendrų sukčiavimo nustatymo mechanizmų sukūrimą, PPT bus atsakingi už šių mechanizmų veikimo rėmimą, jei ECB perduotų šią užduotį jiems. Pasiūlymo 36 straipsnio 5 dalyje taip pat nurodyta, kad teikiant tokią paramą PPT turi būti laikomi duomenų valdytojais. Šiuo aspektu svarbu nepamiršti, kad duomenų valdytojų pareigos nustatymas teisės aktuose turi būti suderintas su faktinėmis pareigomis, kurios šiems subjektams priskiriamos šiuose teisės aktuose[77]. Tačiau EDAV ir EDAPP mano, kad dabartinėje pasiūlymo redakcijoje nepateikiama pakankamai informacijos apie faktines užduotis, kurias PPT atliks ginčų sprendimo ir bendrųjų sukčiavimo nustatymo mechanizmų kontekste, todėl EDAV ir EDAPP negali įvertinti jų kaip duomenų valdytojų ar duomenų tvarkytojų vaidmens tvarkant asmens duomenis pasiūlymo 36 straipsnio 1 dalyje nurodytais tikslais. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja teisėkūros institucijoms išsamiau apibrėžti PPT priskirtą atsakomybę, susijusią su šiais mechanizmais, kurie pateisintų jų, kaip duomenų valdytojų, vaidmenį. Kita vertus, teisėkūros institucijos raginamos iš 36 straipsnio 5 dalies išbraukti PPT pripažinimą duomenų valdytojais visais atvejais, nes toks priskyrimas turi būti įvertintas vėlesniame etape, atsižvelgiant į faktines užduotis, kurias ECB pavedė PPT pagal pasiūlymo 27 ir 32 straipsnius, taip pat EDAV ir EDAPP gaires dėl duomenų valdytojo ir duomenų tvarkytojo sąvokų[78].

PPT tvarkomų asmens duomenų rūšys

85. EDPPI ir EDAPP pažymi, kad ECB nusprendus patikėti bendro sukčiavimo nustatymo ir prevencijos mechanizmo užduotį PPT, V priede nurodytų kategorijų asmens duomenis MPT tiesiogiai perduotų šiems paslaugų teikėjams pagal pasiūlymo 32 straipsnio 4 dalį. Tačiau EDAV ir EDAPP atkreipia dėmesį į tai, kad pasiūlymo V priedo i–iii punktuose, kuriuose vartojamas

[77] EDAV gairės 07/2020 dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“, priimtos 2021 m. liepos 7 d., 23 punktas, galima rasti adresu https://edpb.europa.eu/system/files/2023-10/EDPB_guidelines_202007_controllerprocessor_final_en.pdf; EDAPP gairės dėl duomenų valdytojo, duomenų tvarkytojo ir bendro duomenų valdymo sąvokų pagal Reglamentą (ES) 2018/1725, priimtos 2019 m. lapkričio 7 d., p. 8, 6 išnaša, kurias galima rasti adresu https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/19-11-07_edps_guidelines_on_controller_processor_and_jc_reg_2018_1725_en.pdf.

[78] EDAV gairės 07/2020 dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“ , priimtos 2021 m. liepos 7 d., kurias galima rasti adresu https://edpb.europa.eu/system/files/2023-10/EDPB_guidelines_202007_controllerprocessor_final_en.pdf; EDAPP gairės dėl duomenų valdytojo, duomenų tvarkytojo ir bendro duomenų valdymo sąvokų pagal Reglamentą (ES), priimtos 2019 m. lapkričio 7 d., kurias galima rasti adresu https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/19-11-07_edps_guidelines_on_controller_processor_and_jc_reg_2018_1725_en.pdf.

terminas „įskaitant“, nepateikiamas baigtinis asmens duomenų rūšių sąrašas, todėl rekomenduoja pateikti papildomų paaiškinimų dėl asmens duomenų, kuriuos PPT galėtų tvarkyti pagal šias kategorijas, rūšies.

86. Be to, EDAV ir EDAPP atkreipia dėmesį į tai, kad nėra išvardytos asmens duomenų, kuriuos turi tvarkyti PPT, keisdamiesi pranešimais ginčams spręsti pagal pasiūlymo 27 straipsnio 2 dalį, kategorijos, taip pat nėra paaiškinta, kas teiktų šią informaciją. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja šiuos paaiškinimus įtraukti į V priedą.

PPT atliekamo asmens duomenų tvarkymo teisinis pagrindas

87. Galiausiai EDAV ir EDAPP pažymi, kad pasiūlyme nėra aiškios nuorodos į teisinį pagrindą, kuriuo remiantis PPT atlieka duomenų tvarkymą pasiūlymo 36 straipsnio 1 dalyje nurodytais tikslais. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja pasiūlymo 76 konstatuojamojoje dalyje arba 36 straipsnio 1 dalyje paaiškinti, kad tokiam asmens duomenų tvarkymui būtų taikomas BDAR 6 straipsnio 1 dalies e punktas, atsižvelgiant į tai, kad PPT tvarkys duomenis vykdydami ECB jiems pavestą viešą užduotį.

11 IX SKYRIUS. KOVA SU PINIGŲ PLOVIMU

88. EDAV ir EDAPP palankiai vertina tai, kad 37 straipsnyje nustatyta speciali kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu taisyklių taikymo tvarka, susijusi su neinternetinėmis mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijomis. Tokiomis nuostatomis siekiama užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp privatumo ir asmens duomenų apsaugos ir kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu taisyklių taikymo, kartu atsižvelgiant į specifinį skaitmeninio euro rizikos profilį. Iš tiesų, EDAV ir EDAPP laikosi nuomonės, kad šiuo metu elektroniniams mokėjimams taikomos kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu taisyklės, leidžiančios atsekti komercinių bankų pinigus, turi būti pritaikytos, kad būtų pasiektas skaitmeninio euro tikslas ir užtikrintas kuo aukštesnis privatumo laipsnis[79].

89. Tačiau EDAV ir EDAPP pažymi, kad pasiūlymo poveikio vertinime[80] nurodyta, kad 2e galimybė (internetinių mažos vertės mokėjimų pasirinktas privatumas) *„galėtų būti patrauklus nusikaltėliams ir teroristams“*, tačiau nepaaiškinta, kodėl šios galimybės rizika būtinai būtų didesnė nei grynųjų pinigų rizika.

90. Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, kad, kaip savo rekomendacijose primena Finansinių veiksmų darbo grupė (toliau – FATF)[81], kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu rizikos lygis turėtų būti nustatomas ne abstrakčiai, o atsižvelgiant į konkrečius modelius, kurie būtų taikomi tam tikrai centrinio banko skaitmeninei valiutai (toliau – CBSV). Šiuo atžvilgiu poveikio

[79] EDAV pareiškimas 04/2022 dėl siūlomų skaitmeninio euro modelių iš privatumo ir duomenų apsaugos perspektyvos, priimtas 2022 m. spalio 10 d., p. 3, kurį galima rasti adresu https://edpb.europa.eu/system/files/2022-10/edpb_statement_20221010_digital_euro_en.pdf.

[80] Pasiūlymo poveikio vertinimo 71 puslapis.

[81] FATF, „Ataskaita G20 finansų ministrams ir centrinių bankų valdytojams dėl vadinamųjų stabilizuotųjų virtualiųjų valiutų“, 2020 m. birželio mėn., kurią galima rasti adresu https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Virtual-Assets-FATF-Report-G20-So-Called-Stablecoins.pdf, žr. B priedo 88, 92 ir 94 punktus.

vertinime nepakankamai analizuojamas skaitmeninio euro kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu rizikos profilis, kuris praktiškai priklauso nuo koncepcijos etape naudojamų technologijų ir modelių. Taip atliekant poveikio vertinimą neatsižvelgiama į skirtingus šios galimybės kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu rizikos profilius, įskaitant tai, kad šią riziką būtų galima sumažinti faktiškai kuriant skaitmeninį eurą, jei ji būtų tinkamai įvertinta ir valdoma remiantis rizika pagrįstu požiūriu.

91. Visų pirma EDAV ir EDAPP mano, kad yra keletas rizikos mažinimo priemonių, į kurias reikėtų atsižvelgti siekiant sumažinti internetinio skaitmeninio euro keliamą kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu riziką. Kaip pabrėžiama naujausioje atitinkamoje literatūroje[82], tokios priemonės apima planavimo ir technologinius sprendimus, kurie bus priimami vėlesniame etape, siekiant sumažinti kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu riziką, pavyzdžiui: i) turimų lėšų riba; ii) mažos vertės internetinių operacijų konkrečios ribos nustatymas; viršijus šią ribą gali būti atliekami išsamūs patikrinimai; iii) galimybė, kilus įtarimui, iš naujo nustatyti naudotojo sąskaitą. Be šių priemonių, būtų galima įtraukti ir techninius apribojimus, pavyzdžiui, priimti tinkamą akimirksnio apibrėžtį, kad būtų išvengta *„labai dažnų“* operacijų, apriboti operacijų skaičių per dieną su tuo pačiu unikaliu mokėjimo skaitmeniniais eurais sąskaitos numeriu arba stebėti finansavimo ir lėšų paskirstymo modelius (kaip ir neinternetinio mokėjimo atveju), kad būtų išvengta piktnaudžiavimo taikant ribinį metodą. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP pažymi, kad pasiūlymo 79 konstatuojamojoje dalyje aiškiai numatyta, jog internetinės mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijos gali kelti nedidelę riziką, numatant, kad AMLA parengs techninius reguliavimo standartus, susijusius su *„supaprastinto išsamaus patikrinimo priemonėmis“*, kurias turėtų taikyti MPT.

92. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP pažymi, kad pasiūlymo poveikio vertinime neatsižvelgiama į turimų lėšų ribą kaip galimą kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu rizikos mažinimo priemonę, taikomą internetiniams skaitmeniniams eurams, kurie, priešingai nei fiziniai grynieji pinigai, negali būti naudojami kaip vertės išsaugojimo priemonė. Be to, poveikio vertinime nedaroma jokio skirtumo tarp standartinės kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu rizikos ir galimos mažos rizikos statuso, o tai leistų atlikti supaprastintas patikras ir taip taikyti vieno visiems tinkančio rizikos vertinimo metodą.

93. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja įpareigoti Eurosistemą įgyvendinti tinkamiausias technines priemones, kad būtų dar labiau sumažinta mažos vertės internetinių operacijų skaitmeniniais eurais kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu rizika (pavyzdžiui, X skyriuje nustatant konkrečią nuostatą). Visų pirma, EDAV ir EDAPP laikosi nuomonės, kad mažos vertės internetinių mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijų kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu rizikos klausimas turėtų būti sprendžiamas ir ji turėtų būti mažinama skaitmeninio euro projektavimo etape, o tai būtų tinkamesnis sprendimas nei *a priori* mažos vertės internetinių operacijų skaitmeniniais eurais privatumo ir duomenų apsaugos funkcijų apribojimas. Privalomai priėmus tinkamas technines priemones, kuriomis siekiama sumažinti kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu riziką, mažos vertės internetinių operacijų skaitmeniniais eurais privatumo ir duomenų apsaugos požymių *a priori* apribojimas nebūtų

[82] Baltieji rūmai, JAV centrinio banko skaitmeninės valiutos sistemos techninis vertinimas, 2022 m. rugsėjo mėn., p. 19, kurį galima rasti adresu https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/09/09-2022-Technical-Evaluation-US-CBDC-System.pdf.

techniškai pagrįstas ir nesuteiktų tinkamos pusiausvyros tarp privatumo ir asmens duomenų apsaugos ir kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu.

94. Atsižvelgdami į visus šiuos aspektus, EDAV ir EDAPP apgailestauja, kad pasiūlyme atmetamas *„pasirinkto privatumo principo“* taikymas internetiniams mokėjimams skaitmeniniais eurais, kurį svarstė pats ECB[83]. Tiksliau, EDAV ir EDAPP rekomenduoja, kad speciali tvarka, kuri būtų taikoma neinternetinėms operacijoms (pagal kurias kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu priemonės tikrinamos tik dėl keitimo į skaitmeninius eurus ir keitimo iš skaitmeninių eurų), turėtų būti taikoma ir internetinėms mažos vertės operacijoms, taip nustatant privatumo ribą arba, kitaip tariant, ribą, iki kurios operacijos nebūtų atsekamos kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu tikslais. Ši riba galėtų būti nustatyta įgyvendinimo aktu pagal pasiūlymo 37 straipsnio 5 ir 6 dalyse nustatytą procedūrą, remiantis ankstesniu rizikos vertinimu, apimančiu tiek duomenų apsaugos riziką, tiek kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu grėsmes. Siekiant paprastumo ir veiksmingumo, ši riba galėtų būti tokia pati, kaip ir neinternetinės operacijos, kuri visų pirma apima mažos vertės kasdienes operacijas, riba[84].

95. Be to, kalbant apie neinternetinių *„operacijų ribų“ apibrėžtį*, EDAV ir EDAPP primena, kad reikia užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu rizikos prevencijos ir teisės į duomenų apsaugą ir privatumą išsaugojimo. Tai turėtų atsispindėti pasiūlymo 37 straipsnyje. Visų pirma EDAV ir EDAPP atkreipia dėmesį į tai, kad kriterijai, į kuriuos Komisija turi atsižvelgti 37 straipsnio 6 dalyje priimdama sprendimą dėl neinternetinių operacijų ir turimų lėšų ribų, yra susiję su kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu rizika bei skaitmeninio euro „panaudojimo galimybe ir priimtinumu“, tačiau vis dar nėra nuorodos į mokėjimų privatumą. Duomenų apsaugos požiūriu tai stebina, nes privatumo išsaugojimas yra vienas iš pagrindinių šios sąlygos tikslų. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja pasiūlymo 37 straipsnio 6 dalyje nurodyti poveikį privatumui ir asmens duomenų apsaugai.

96. Be to, EDAV ir EDAPP pažymi, kad pasiūlymo 37 straipsnio 6 dalyje tik numatyta, kad Komisija *„gali“* konsultuotis su EDAV priimdama deleguotąjį aktą šia tema. Tačiau neaišku, ar ir kaip šios

---

[83] Pavyzdžiui, neseniai Ekonomikos ir pinigų politikos komitete pasakytoje kalboje ECB vykdomosios valdybos narys Fabio Panetta, komentuodamas mažesnės vertės mokėjimų rizikos lygį, pareiškė: *„Apskritai būtų galima apsvarstyti galimybę užtikrinti didesnį privatumą atliekant mažesnės vertės mokėjimus internetu ir ne internetu. Šiems mokėjimams galėtų būti taikomi supaprastinti kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu patikrinimai, o didesnės vertės operacijoms ir toliau būtų taikoma standartinė kontrolė“*. Žr. ECB, ECB vykdomosios valdybos nario Fabio Panetta įžanginį pranešimą Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komitete, 2022 m. kovo 30 d., kurį galima rasti adresu https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2022/html/ecb.sp220330_1~f9fa9a6137.en.html.

[84] EDAV ir EDAPP pažymi, kad toks pakopinis metodas (kai nėra patikrinimų arba atliekama mažiau patikrinimų, susijusių su mažos vertės internetinėmis operacijomis) visame pasaulyje vis dažniau naudojamas kuriant CBSV. Kaip teigiama (pažymėta) neseniai paskelbtame TVF informaciniame dokumente, „<...> *visiems trims aktyviems CBSV projektams pasirinktas tas pats būdas išspręsti politinį kompromisą tarp anonimiškumo ir (arba) finansinės įtraukties ir kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu reikalavimų laikymosi. Jų tikslas – užtikrinti, kad dėklės būtų atrenkamos keliais etapais, taikant skirtingus ribinių verčių lygius. Mažesnės ribos leidžia užtikrinti didesnį anonimiškumą. <...> Taigi, naudojant daugiapakopes CBSV dėkles, atsiranda „politinė sinergija“ tarp anonimiškumo, rizikos mažinimo (bankų bankroto) ir finansinės įtraukties*“. Žr. Tarptautinis valiutos fondas, „Ką slepia centrinio banko skaitmeninė valiuta? Naujos tendencijos, įžvalgos ir politikos pamokos“, 2022 m. vasario mėn., p. 13, kurį galima rasti adresu https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/FTN063/2022/English/FTNEA2022004.ashx.

konsultacijos vyks. Pasiūlyme turėtų būti numatytas struktūruotas ir institucionalizuotas mechanizmas, o ne tik galimybė konsultuotis su EDAV. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja teisėkūros institucijoms 37 straipsnio 6 dalies pabaigoje nustatyti įpareigojimą AMLA glaudžiai bendradarbiauti su EDAV ir oficialiai konsultuotis su ja teikiant Komisijos prašomą nuomonę (kaip siūloma EDAPP nuomonėje dėl pasiūlymo dėl PFD reglamento 7 straipsnio 4 dalies[85]), o Komisijai atsižvelgti į nuomonę prieš pateikiant deleguotojo akto projektą. Tai neturėtų poveikio konsultacijoms su EDAPP pagal ESDAR.

97. Galiausiai, kai kurias šio straipsnio nuostatas reikia patikslinti, kad būtų išvengta bet kokių abejonių dėl privatumo ir asmens duomenų apsaugos svarbos naudojant neinternetinį mokėjimo būdą. Visų pirma:

- EDAV ir EDAPP rekomenduoja užtikrinti 37 straipsnio 2 dalies, kurioje nurodyta, kad MPT, ECB ar nacionaliniai centriniai bankai nesaugo jokių operacijų duomenų, ir IV priedo 3 punkto, kuriame numatyta, kad Eurosistema gali perskaityti visą informaciją apie vietinį kaupiklį, kad galėtų atlikti neinternetinių mokėjimo skaitmeniniais eurais operacijų padirbinėjimo analizę, nuoseklumą.
- 37 straipsnio 2 dalyje terminas *„saugoti“* [operacijų duomenis] yra neaiškus duomenų apsaugos požiūriu, nes būtų buvę galima tikėtis termino *„tvarkyti“* arba *„susipažinti“.* Atrodo, kad *„saugoti“* reiškia, kad galima susipažinti su duomenimis, o tai neatitinka privatumo lygio, kurio siekiama neinternetiniu mokėjimo atveju. Todėl EDAV ir EDAPP rekomenduoja žodį *„saugoti“* pakeisti žodžiu *„tvarkyti“*;
- 37 straipsnio 4 dalyje, be *„keitimo į skaitmeninius eurus ir keitimo iš skaitmeninių eurų duomenų“*, kurie turi būti tvarkomi kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu tikslais, nurodytas neinternetinių mokėjimų skaitmeniniais eurais vietinio kaupiklio identifikatorius. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP rekomenduoja patikslinti tokios duomenų kategorijos tvarkymo būtinybės pagrindimą pagal 37 straipsnio 3 dalį, atsižvelgiant į tai, kad pasiūlyme jau numatytas kitų kategorijų asmens duomenų tvarkymas, įskaitant sąskaitos (-ų) numerį (-ius), naudojamą (-us) keitimui į skaitmeninius eurus ir keitimui iš skaitmeninių eurų;

98. Galiausiai EDAV ir EDAPP atkreipia dėmesį į tai, kad pagal 35 straipsnio 4 dalį, siejamą su pasiūlymo 76 konstatuojamąja dalimi, asmens duomenys turėtų būti aiškiai atskirti, siekiant užtikrinti, kad Eurosistema negalėtų tiesiogiai nustatyti atskirų skaitmeninio euro naudotojų tapatybės. Šiuo atžvilgiu EDAV ir EDAPP rekomenduoja Eurosistemai nustatyti įpareigojimą atskirti duomenis vietiniame kaupiklyje, kiek tai susiję su neinternetinėmis operacijomis ir internetinėmis mažos vertės operacijomis. Pasiūlyme turėtų būti nurodyta, kad operacijų duomenys turėtų būti atskirti (t. y. likti vietiniame kaupiklyje) ir neturėtų būti eksportuojami iš įrenginio (duomenys tvarkomi ir saugomi vietoje). Techniniu požiūriu įmanoma įgyvendinti šį atskyrimą ir užtikrinti, kad šis atskyrimas būtų veiksmingas, ir taip vartotojams galiausiai suteikti daugiau apsaugos nuo privatumo nuostatų, susijusių su naudojimusi skaitmeniniu euru ne internete.

[85] EDAPP nuomonė 38/2023 dėl pasiūlymo dėl Reglamento dėl prieigos prie finansinių duomenų sistemos, priimta 2023 m. rugpjūčio 22 d., 30 punktas, kurią galima rasti adresu https://edps.europa.eu/system/files/2023-08/2023-0730_d2425_opinion_en.pdf.

12 X SKYRIUS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

99. EDAV ir EDAPP atkreipia dėmesį į tai, kad pasiūlymo 38 straipsniu Komisijai suteikiami įgaliojimai deleguotaisiais aktais keisti priedus. Šiuo atžvilgiu, atsižvelgiant į numatomą didelį poveikį atitinkamų asmenų privatumo ir asmens duomenų apsaugos lygiui, EDAV ir EDAPP rekomenduoja pateikti aiškią nuorodą į ESDAR 42 straipsnį, kad būtų aišku, jog siūlant tokius deleguotuosius aktus prireikus konsultuojamasi su EDAPP ir (arba) EDAV.

100. Kalbant apie reglamento peržiūrą pagal pasiūlymo 41 straipsnį, pažymėtina, kad privatumas ir duomenų apsauga turėtų būti pagrindinis aspektas, kurį Komisija turėtų įvertinti savo ataskaitose. EDAV ir EDAPP ir toliau gali teikti svarbią informaciją Komisijai rengiant šias ataskaitas, kurios turi būti pateiktos praėjus vieniems metams po pirmos skaitmeninio euro emisijos ir kas trejus metus[86].

BAIGIAMOSIOS PASTABOS

101. Kol vyksta ES teisėkūros procesas, ECB valdančioji taryba 2023 m. rudenį peržiūrės tyrimo etapo rezultatus ir, jais remdamasi, nuspręs, ar pradėti labiau eksperimentinį skaitmeninio euro etapą, siekiant po dvejų ar trejų metų išleisti skaitmeninį eurą[87]. Šiomis aplinkybėmis EDAV ir EDAPP primena, kad visi skaitmeninio euro duomenų valdytojai ir bendri duomenų valdytojai privalo atlikti poveikio duomenų apsaugai vertinimą (toliau – PDAV), jei laikomasi BDAR 35 straipsnio arba ESDAR 39 straipsnio reikalavimų dėl tokio vertinimo, ir idealiu atveju paskelbti šį PDAV.

102. ECB taip pat turėtų įvertinti poreikį konsultuotis su EDAPP prieš tvarkant duomenis, susijusius su skaitmeniniu euru, nes toks tvarkymas galėtų kelti didelį pavojų fizinių asmenų teisėms ir laisvėms. Visų pirma, ECB vykdomas asmens duomenų tvarkymas atitiktų bent tris iš EDAV gairėse dėl PDAV nustatytų kriterijų (pvz., vertinimas arba įvertinimas pagal SNPM, neskelbtinų asmens duomenų tvarkymas, kiek tai susiję su skaitmeninio euro naudotojų finansais, ir didelio masto duomenų tvarkymas)[88].

103. Atsižvelgdami į tai, EDAV ir EDAPP rekomenduoja, kad pasiūlyme būtų priminta ECB pareiga atlikti duomenų apsaugos vertinimą ir ECB būtų pavesta suteikti skaitmeninį eurą, numatant prievolę užtikrinti pritaikytąją ir standartizuotąją duomenų apsaugą kituose projekto etapuose, pavyzdžiui, priimant technologinius sprendimus, sistemos taisykles ir koncepcijos įrodymą. Tokia nuostata aiškiai užtikrintų visuomenei skaidrumą dėl apsaugos priemonių, taikomų siekiant sukurti skaitmeninį eurą, kuris veiksmingai apsaugotų jų privatumą ir asmens

[86] Pasiūlymo 41 straipsnio 1 dalis.

[87] ECB, „Skaitmeninio euro tyrimo etapo pažanga. Ketvirtoji ataskaita“, 2023 m. liepos 14 d., kurią galima rasti adresu https://www.ecb.europa.eu/paym/intro/news/html/ecb.mipnews230714.en.html#:~:text=The%20fourth%20progress%20report%20on,it%20could%20strengthen%20financial%20inclusion.

[88] 29 straipsnio darbo grupė, „Poveikio duomenų apsaugai vertinimo (PDAV) gairės, kuriomis Reglamento 2016/679 taikymo tikslais nurodoma, kaip nustatyti, ar duomenų tvarkymo operacijos gali sukelti didelį pavojų“, priimtos 2017 m. balandžio 4 d., p. 9–11, kurias galima rasti adresu https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/611236/en.

duomenis. Jos, pavyzdžiui, galėtų būti įtrauktos į 36a straipsnį arba į galutines nuostatas (X skyrius).

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno vardu	Europos duomenų apsaugos valdybos vardu
	Pirmininkė
Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas	
	(Anu Talus)
(Wojciech Wiewiorowski)	